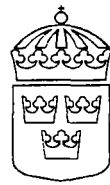

Finansutskottets yttrande

1989/90:FiU6y

Reformerad inkomst- och
företagsbeskattning

1989/90
FiU6y

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har den 24 april 1990 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1989/90:110 om reformerad inkomst- och företagsbeskattning jämte eventuella motioner.

Sammanfattning

Det första steget mot ett nytt skattesystem togs hösten 1989 (prop. 1989/90:50, FiU2y, SkU10, rskr. 96). Slutsteget redovisas nu i proposition 1989/90:110. Finansutskottet tillstyrker i detta yttrande till skatteutskottet de förslag som framlagts i proposition 110 i de delar de berör finansutskottets beredningsområde. Reformen kommer att få stora positiva effekter på samhällsekonomin. Den innebär att den helt övervägande delen av landets löntagare i fortsättningen endast kommer att betala kommunal inkomstskatt för förvärvsinkomster. Utskottet ställer sig bakom den utformning som reformen får, där arbete och sparande gynnas och som innebär en utveckling bort från lånebaserad ekonomi. Reformen är kostnadsberäknad till ca 70 miljarder kronor. Utskottet anser att samhällsekonomin kräver att reformen totalfinansieras och tillstyrker den finansiering som föreslagits i propositionen. Detta betyder en skärpning av skatten på kapital och ett ökat uttag av indirekta skatter. Vid finansieringen bör de dynamiska effekterna beaktas. I annat fall finns risk att reformen överfinansieras.

Avvikande meningar har på olika punkter anmälts av moderata samlingspartiet, centerpartiet, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet de gröna.

Propositionen

Finansutskottet behandlar i detta yttrande i berörda delar följande avsnitt av proposition 1989/90:110:

2. Allmänna synpunkter på reformen (s. 293—295),
3. Arbetsinkomst/Kapitalinkomst (s. 295—297),
6. Inkomst av kapital, i vad avser
 - 6.3.4. Allemanssparande m.m. (s. 404—405),
 - 6.3.5. Avkastning på sparobligationer m.m. (s. 405—406),
 - 6.10. Pensions- och försäkringssparandet (s. 478—498),
9. Kompletterande åtgärder och ekonomiska effekter (s. 613—640),
10. Avslutande synpunkter (s. 641).

Motionerna

Finansutskottet behandlar i detta yttrande följande motioner i de delar de berör utskottets beredningsområde:

- 1989/90:Sk56 av Kjell Ericsson (c) i vad avser yrkande 4,
- 1989/90:Sk59 av Carl Bildt m.fl. (m) i vad avser yrkandena 1, 3, 8, 24, 40, 41, 42 och 50,
- 1989/90:Sk74 av Inger Schörling m.fl. (mp) i vad avser yrkandena 1—3, 22, 23 och 25,
- 1989/90:Sk81 av Lars Werner m.fl. (vpk) i vad avser yrkandena 1—3, 16, 19, 20, 23, 24, 53, 54 och 55,
- 1989/90:Sk89 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) i vad avser yrkande 1,
- 1989/90:Sk96 av Olof Johansson m.fl. (c) i vad avser yrkandena 1, 2, 5, 22, 23, 24 och 43,
- 1989/90:Sk318 av Elving Andersson (c),
- 1989/90:Sk352 av Jan Strömdahl m.fl. (vpk),
- 1989/90:Sk354 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) i vad avser yrkande 3,
- 1989/90:Sk392 av Inger Schörling m.fl. (mp) i vad avser yrkandena 1, 3, 22 och 23,
- 1989/90:Sk393 av Lars Werner m.fl. (vpk),
- 1989/90:Sk402 av Bo Lundgren m.fl. (m) i vad avser yrkande 5,
- 1989/90:Sk403 av Carl Bildt m.fl. (m) i vad avser yrkandena 1, 2 och 15,
- 1989/90:Sk406 av Håkan Hansson och Göran Engström (c) i vad avser yrkande 3,

1989/90:Sk407 av Hugo Andersson m.fl. (c) i vad avser yrkande 1,

1989/90:FiU6y

1989/90:Sk434 av Olof Johansson m.fl. (c) i vad avser yrkandena 1 och 6.

1989/90:Sk444 av Lars Werner m.fl. (vpk) i vad avser yrkande 1,

1989/90:Sk698 av Olof Johansson m.fl. (c) i vad avser yrkande 4,

1989/90:A17 av Lars Werner m.fl. (vpk) i vad avser yrkandena 5 och 9.

Utskottet

Avgränsning av yttrandet

Finansutskottet behandlar i detta yttrande skatteförslagets allmänna inriktning och motsvarande yrkanden i motionerna. Utskottet har därvid särskilt koncentrerat sig på de partimotioner som väckts i anslutning till proposition 110. Förslagets samhällsekonomiska och fördelningspolitiska effekter behandlas samt reformens kostnader och finansiering. Vidare behandlas vissa frågor i anslutning till beskattningen av inkomst av kapital, främst vad gäller hushålls- och pensionssparandet. Vissa frågor i anslutning till den kommunala beskattningsrätten behandlas samt det ekonomiska utfallet för stat och kommun. Avslutningsvis kommenterar utskottet den budgetmässiga behandlingen av intäkter från avskattning.

Utformning av skattesystemet

Skattesystemet har varit föremål för ett omfattande utredningsarbete de senaste åren. Fyra utredningar — inkomstskatteutredningen (RINK), utredningen om reformerad företagsbeskattning (URF), kommittén för indirekta skatter (KIS) och utredningen om inflationskorrigerad inkomstbeskattning (IBU) — redovisade sommaren 1989 sina förslag som sammantagna innebar en genomgripande skattereform. Huvuddragen i de tre förstnämnda utredningarnas förslag tillstyrktes vid remissbehandlingen.

Skatteutredningarnas förslag syftade till en samhällsekonomiskt effektiv beskattning samtidigt som fördelningspolitiska mål uppfylls. Arbete och sparande skall ges en bättre skattemässig behandling medan förutsättningarna för lånebaserad konsumtion och förmögenhetsuppbyggnad med hjälp av lån försämrats. Skatten på arbetsinkomster lindras kraftigt och kapitalbeskattningen skärps. Marginaleffekterna på arbetsinkomster sänks väsentligt. Den helt övervägande delen av inkomsttagarna kommer enbart att betala kommunalskatt. Statlig inkomstskatt tas ut med 20 % på inkomster i höga inkomstskikt. Kapitalinkomster beskattas med några få undantag efter en proportionell statlig skattesats på 30 %.

Det skattebortfall som den sänkta beskattningen av arbetsinkomster leder till finansieras genom skärpt beskattning av kapitalinkomster, av en breddad bas för arbetsinkomstbeskattningen, av höjd indirekt beskattning, vissa besparingar och hänsyn till dynamiska effekter.

På företagskatteområdet är huvudinriktningen av förslagen en sänkt formell skattesats och begränsningar i reserveringsmöjligheterna.

Det första steget mot ett nytt skattesystem togs genom beslut av riksdagen hösten 1989 (prop. 1989/90:50, FiU2y, SkU10, rskr. 96). Slutsteget redovisas nu i propositionerna 1989/90:110 och 111.

Cirka en tredjedel av skattesänkningarna genomfördes och finansieras fr.o.m. år 1990. Den statliga skatteskalen sänktes från 5 till 3 % för beskattningsbara inkomster upp till 75 000 kr. och med 7 procentenheter för högre inkomster. Vissa basbreddningar av de beskattningsbara inkomsterna genomfördes också i detta första steg, nämligen vad gäller värderingen av bilförmån, beskattningen av kostnadsersättningar och förmånen att till underpris få förvärva värdepapper. Beskattningen av aktievinster skärptes något, och värdet av avdrag för premier för pensionsförsäkringar minskade tillfälligt från 100 till 75 %. Samtidigt genomfördes redan år 1990 vissa basbreddningar vad gäller mervärdeskatten. Energi — med vissa undantag — momsbelades liksom VA-tjänster (vatten och avlopp) samt sophämtning. Mervärdeskatten utökades på serverings- och hotelltjänster. Försäljningsskatten på motorfordon m.m. utvidgades.

I propositionerna 110 och 111 föreslås nu ett fullföljande av skatte-reformen. Finansutskottet koncentrerar, som ovan nämnts, sitt yttrande på förslagen i proposition 110.

Ändringarna i skattesystemet är omfattande. Målsättningen är bl.a., enligt propositionen, att få en samhällsekonomiskt effektiv och likformig beskattning, en sänkning av skattesatserna och att uppfylla fördelningspolitiska mål. Arbete och sparande skall få en bättre skattemässig behandling medan förutsättningarna för lånebaserad konsumtion och förmögenhetsuppbyggnad med hjälp av lån försämrats.

De tidigare sex inkomstslagen samlas till tre. *Inkomst av tjänst* kommer i högre grad än för närvarande att fungera som en uppsamlingspost för inkomster som hittills inte beskattats. *Inkomst av kapital* utgör en sammanslagning av de nuvarande inkomstslagen kapital och tillfällig förvärvsverksamhet. *Inkomst av näringsverksamhet* är en sammanslagning av inkomstslagen jordbruksfastighet, annan fastighet och rörelse.

Den helt övervägande delen av inkomsttagarna skall endast betala kommunalskatt, frånsett ett fast statligt grundbelopp på 100 kr. På inkomster i höga inkomstskikt — över 170 000 kr. i beskattningsbar inkomst — tas statlig inkomstskatt ut med 20 %. Kapitalinkomster undantas från kommunalskatt och kommer att beskattas statligt med 30 %, utan schablonavdrag eller grundavdrag. Samtidigt som basen för beskattningen breddas och blir mer likformig begränsas avdragsmöjligheterna, bl.a. i fråga om underskott.

På företagsskatteområdet är huvudinriktningen densamma som för reformen i övrigt: basen för beskattningen breddas, och den formella skattesatsen sänks till 30 %.

Förslagets samhällsekonomiska effekter

Den genomgripande skattereform som nu föreslås är avsedd att på ett avgörande sätt förbättra förutsättningarna för att nå en god ekonomisk utveckling av den svenska ekonomin.

De problem som i dag kännetecknar den svenska ekonomin är främst att produktionskostnaderna under en lång följd av år stigit snabbare än i omvärlden, att produktions- och produktivitetstillväxten är svag och att sparandet är för lågt. Detta har medfört en alltför låg tillväxt, ett starkt inflationstryck, växande problem med utrikeshandeln och ett alltmer påtagligt hot om en ökad arbetslöshet.

Den prognos för den svenska ekonomins utveckling, under 1990-talets första år, som presenteras i kompletteringspropositionen, ger en tydlig bild av nödvändigheten att förändra det nuvarande skattesystemet.

Tabell 1. Försörjningsbalans

	Mdr. kr. 1989	Procentuell volymförändring				
		1988	1989	1990	1991	
				Alt. 1	Alt. 2	
Privat konsumtion	634,0	2,5	0,7	1,1	1,5	2,3
Offentlig konsumtion	319,9	1,1	1,5	1,7	0,8	0,4
Bruttoinvesteringar	230,9	6,4	9,5	1,7	2,0	-1,0
Lagerinvesteringar	3,3	0,3	0,6	-0,1	-0,3	-0,3
Export	397,5	3,3	3,4	2,1	3,5	2,9
Import	390,4	5,8	6,8	3,5	4,0	3,5
BNP	1 221,2	2,3	2,1	0,8	0,9	0,5
Timlön		7,5	9,5	8,5	3	8
Arbetslöshet		1,6	1,4	1,6	2,0	2,3
KPI (dec.-dec.)		5,8	6,7	9,8	6,2	9,4

Utskottets avsikt med att i detta yttrande redovisa prognosen i den reviderade nationalbudgeten är inte i första hand att belysa och diskutera de förutsättningar som bildar utgångspunkt för denna bedömning av den svenska ekonomins utveckling. Avsikten är här att klargöra effekterna på den ekonomiska utvecklingen utifrån två löneökningalternativ för år 1991. Högalternativet, dvs. alternativ 2, innebär ett antagande om att löneökningen år 1991 i stort blir densamma som under år 1990.

I alternativ 1 antas lönerna stiga med 3 %, vilket kan sägas vara en önskvärd takt för att börja komma till rätta med vårt relativa kostnads-
läge gentemot våra viktigaste konkurrentländer. *En av de viktigaste förutsättningarna för att kunna få de nominella löneökningarna på denna nivå är, som utskottet ser det, att den föreslagna skattereformen genomförs.* Den föreslagna sänkningen av marginalskatterna bör sålunda i sig

motivera lägre lönekrav. Samtidigt innebär skattereformen att hushållen därigenom får en *real* köpkraftsökning på ca 2 %. Som framgår av tabell 1 innebär alternativ 1 lägre löneökningar i jämförelse med alternativ 2 samtidigt som tillväxten i investeringarna återigen börjar öka. Detta skall jämföras med alternativ 2 där investeringarna totalt minskar med 1 %, vilket motsvarar en nedgång i industriinvesteringar på inte mindre än 8 %. I låglönealternativet ökar produktionstillväxten åter. Arbetslösheten stannar vid 2 % i låglönealternativet. Av den bedömning av den ekonomiska utvecklingen fram till år 1995 som redovisas i den reviderade finansplanen framgår att arbetslösheten i alternativ 1 i ett längre perspektiv eller under 1990-talets första hälft stabiliseras vid nivån strax under 2 % medan höglönealternativet innebär en kontinuerligt växande arbetslöshet som år 1995 uppgår till nära 3,5 %.

Som utskottet nämnt innebär skattereformens genomförande också i alternativ 1 en *real* köpkraftsökning för hushållen. Trots att hushållen i detta alternativ 1 får i jämförelse med tidigare år mycket måttliga löneökningar uppnås sålunda ändå en betydande köpkraftsökning. Detta alternativ ger också möjligheter för företagen att växla ned prisförväntningarna och prisökningarna till en nivå som är förenlig med bibehållen eller förbättrad konkurrenskraft och hög sysselsättning. I den reviderade nationalbudgeten beräknas priserna i låglönealternativet under loppet av år 1991 öka med drygt 6 % och i höglönealternativet med knappt 9,5 %. Finansieringen av det andra steget i skattereformen står därvid för ca 3,5 %.

Utskottet har här redovisat hur man genom en genomgripande skattereform kan skapa förutsättningar för att komma till rätta med den svenska ekonomins akilleshäla, lönebildningen. Detta gäller både under år 1991 och under senare år. Utskottet vill dock understryka att skattereformen därvid endast kan ses som en av flera nödvändiga åtgärder för att möjliggöra en nedväxling till lägre nominella löneökningar. Samtidigt som skattereformen genomförs måste bl.a. en översyn företas av spelreglerna på arbetsmarknaden. Även andra ekonomisk-politiska insatser krävs.

Av vad utskottet redovisat framgår att skattereformens påverkan på lönebildningen bör kunna ge ett positivt resultat redan på kort sikt. Som utskottet ser det är reformens effekter på litet längre sikt, dvs. att häva nuvarande stagnationstendenser och att uppnå en stabil tillväxt, minst lika viktiga.

I *motion Sk96* av Olof Johansson m.fl. (c) kritiseras den i propositionen valda metoden för finansieringen av skattereformen. En generellt pålagd och enhetlig mervärdeskatt saknar, inte minst på miljörådet, önskvärd styreffekt, anför motionärerna. Mervärdeskattehöjningen får därutöver omedelbar effekt på konsumentpriserna, vilket enligt motionärerna är en dålig finansieringsväg ur stabiliseringspolitisk synvinkel. Motionärerna avvisar således mervärdeskatten som finansieringskälla. Motionärernas finansiering baseras i stället på höjda punkt- och energiskatter.

Utskottet vill med anledning härav framhålla att även höjda punkt-skatte leder till prisökningar. Finansiering genom besparingar kan också få samma effekt. Det kan också hävdas att även om finansiering saknas kommer prisen att drivas upp via en förstärkt efterfrågan. Detta leder till att den underliggande inflationstakten drivs upp, vilket är än värre än en tillfällig uppgång på grund av mervärdesskatten. En finansiering med höjda punktskatter slår på exportpriserna, vilket kan försvåra exporten. Med hänsyn till näringslivets konkurrenskraft är därför enligt utskottets uppfattning moms att föredra framför punkt-skatte. Utskottet avstyrker därmed motion Sk96-yrkande 2.

Genom den föreslagna skattereformen skapas, enligt utskottets mening, ett skattesystem som stimulerar till ett bättre utnyttjande av resurserna. Debatten om de s.k. dynamiska effekterna har kommit att koncentreras på ökat arbetskraftsutbud som en följd av att det kommer att löna sig att arbeta. Detta är en viktig effekt. Storleken kan väntas bli betydande enligt de underlagsutredningar som skatteutredningen låtit utföra. Icke desto mindre är det enligt utskottets uppfattning troligt att andra dynamiska effekter kommer att bli än mer betydelsefulla. Vad det handlar om är möjligheter för marknadsekonomin att fungera bättre. Som framhålls i kompletteringspropositionen och i *motion Sk89* har dagens skattesystem successivt kommit att innebära att skattehänsyn i alldeles för hög utsträckning styr ekonomiska beslut både i företag och hos hushåll på bekostnad av samhällsekonomiskt korrekta signaler. Skattesystemet medför att ett stort antal snedvridningar och felaktigheter i användningen av resurser försvinner. Inte minst viktigt är att effektiviteten i användningen av kapital kommer att öka när inläsning av gamla vinstmedel minskar som en följd av den nya företagsbeskattningen. En effektiv kapitalmarknad där kapitalet används för investeringar där dessa ger bästa avkastning kommer att öka effektiviteten. Effekten blir att utbytet av insatta resurser ökar, dvs. produktiviteten förbättras och därigenom också förutsättningarna att höja produktionstillväxten. Därtill innebär reformen en anpassning till omvärlden som är av stor vikt för möjligheterna att vidmakthålla en hög och växande sysselsättning och levnadsstandard.

Vad utskottet anfört med anledning av propositionen och motion Sk89 yrkande 1 bör skatteutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

Förslagets kostnader och finansiering

Den nu föreslagna skattereformen beräknas i propositionen medföra en budgetförsvagning på 69,8 miljarder kronor. Skattebortfallet genom sänkta skattesatser m.m. har beräknats till 62,9 miljarder kronor för inkomster före underskottsavdrag. Därtill kommer fördelningspolitiska åtgärder till en kostnad av 6,9 miljarder kronor. Reformen bör — såsom framhölls redan inför första steget — finansieras i sin helhet och i propositionen anvisas budgetförstärkningar inkl. dynamiska effekter på sammanlagt 69,4 miljarder kronor.

Effekten av sänkt statlig skatt har beräknats till 59,6 miljarder kronor. Liksom vid förändringen av skattereglerna för år 1990 finansieras endast skattebortfall utöver det skattebortfall som skulle ha uppkommit vid indexreglerade skatteskalor. Detta är motiverat med hänsyn till att inflationen i annat fall skulle leda till en automatisk ökning av skatteuttaget. Fr.o.m. år 1991 undviks denna effekt genom indexreglering av skiktgräns och grundavdrag. Indexregleringen har i propositionen med en underliggande inflation mellan år 1990 och 1991 på 4,1 % beräknats medföra ett skattebortfall på 6,2 miljarder kronor. Därmed återstår 53,4 miljarder kronor som skall finansieras. Övriga förändringar vad gäller inkomstskatterna beräknas innebära ett bortfall på 2,6 miljarder kronor. Totalt blir bortfallet 56,0 miljarder kronor. Värdet av den begränsning i underskottsavdragen som reformen innebär har beräknats till 6,9 miljarder kronor.

Som ett led i reformen föreslås förbättringar för pensionärerna, höjda bostadsbidrag och barnbidrag.

Den i propositionen föreslagna finansieringen innebär skärpt kapitalbeskattning, basbreddningar i fråga om inkomst av tjänst samt ökat uttag av indirekta skatter. I enlighet härmed föreslås att bortfallet på 69,8 miljarder kronor skall täckas på följande sätt. Höjda indirekta skatter ger sammanlagt 14,4 miljarder kronor, främst i form av breddat mervärdeskatteuttag på tjänster och energi, slopad reduktion vad gäller byggnadsverksamhet m.m. samt införandet av koldioxid- och svavelskatt. Skärpningar inom det nya inkomstslaget kapital ger ett tillskott på 30,9 miljarder kronor till reformens finansiering. Här märks främst — utöver värdet av den reducerade skattelättnaden för underskottsavdrag om 6,9 miljarder kronor — värdet av full reavinstbeskattning av aktier o.d. samt beskattning av pensionsfonder, tillsammans 10,1 miljarder kronor. Skärpt bostadsbeskattning, t.ex. reduktion av räntebidrag och höjd fastighetsskatt, ger tillsammans 9,9 miljarder kronor. Övriga åtgärder svarar för en sammanlagd förstärkning på 24,1 miljarder kronor. Av detta utgör 5,0 miljarder kronor värdet av de dynamiska effekter som reformen beräknas inbringa på kort sikt.

Budgeteffekter enligt resp. partimotion (c, vpk, mp)
 Miljarder kronor
 Genomsnitt för perioden 1991–1993
 Prop. 110 och 111

	Prop. +fp	(c)	(vpk)	(mp)
*Budgetförsvagning				
Inkomstskatten sänkt skatt yrkesm. verks.	62,9	59,6	54,9	65,0 1,0
Höjt pensionstillskott och höjt KBT	1,6	0,6	1,6	1,8
Höjda bostadsbidrag	1,5	0,5	1,0	2,0
Höjda barnbidrag	3,8	1,0	3,8	3,8
Sänkt matmoms (7,0) slopad moms VA, sop. (1,3) slopad energimoms (10,2)			18,5	
*Summa	69,8	61,7	79,8	73,6
*Budgetförstärkning				
Arbetsinkomster	8,7	8,15	7,8	10,5
Kapitalinkomster	30,9	28,9	40,9	32,0
Enskild näringsverks.	9,2	7,6	9,2	-5,1
Indirekta skatter (breddad moms, m.m.)	14,4	7,05	21,5	43,9
Företagsskatt	1,2	2,0	7,2	1,2
Dynamiska effekter	5,0	8,0	0	0
*Summa	69,4	61,7	86,6	82,5
*Netto		±0	+6,8	+8,9

Budgeteffekter enligt partimotion (m)
 Miljarder kronor
 Prop. 110 och 111

	Prop. enl. (m)	(m)
*Budgetförsvagning		
Skattebeslut för 1990	0	2,9
Inkomstskatten sänkt skatt avgår % inflationseff.	61,5 +6,2	61,8 +12,2
Grundavdrag f. barn	0	4,5
Höjt pensionstillskott och höjt KBT		
Höjda bostadsbidrag	6,9	0,4
Inv. bidrag (kom. för höjd byggoms)	4,6	0
Aktier, pens.premier, punktskatter	2,2	0
*Summa	69,0	57,4
*Budgetförstärkning		
Arbetsinkomster	8,7	8,0
Kapitalinkomster	18,1	5,2
Reducerade räntebidrag	2,0	2,0
Skärpt bostadsbeskattn. (inkl. byggoms)	16,3	0,9
Enskild näringsverks. Indirekta skatter	5,2 11,3	0,4 4,8
Dynamiska effekter	5,0	6,0
Ökat hushållssparande	0	6,0
"Besparingar"	0	14,9
*Summa	68,6	56,2
*Netto	-0,4	-1,2

I de med anledning av proposition 110 väckta partimotionerna biträds propositionens förslag till ny skatteskala för år 1991 av moderata samlingspartiet (Sk59), folkpartiet (Sk89) och centerpartiet (Sk96). Moderata samlingspartiet föreslår för tiden efter 1991 att statlig skatt skall utgå endast på inkomster över 190 000 kr. och då med endast 10 %. Sänkningen av skattetrycket bör fortsätta även efter denna reform, men då främst genom en dämpning av kommunalskatterna. Moderata samlingspartiet föreslår också ett bibehållt s.k. hemmaka-keavdrag, ett grundavdrag på 1 000 kr. i inkomstslaget kapital, ett s.k. startsparande för barn och ungdom samt ett grundavdrag för barn vid kommunal beskattning. Folkpartiet ställer sig, med några få detaljändringar som undantag, bakom skattereformen och betonar dess stora värde för samhällsekonomin. Centerpartiet accepterar huvuddragen i skattereformen, men föreslår att schablonavdraget vid inkomst av tjänst

skall sänkas till 2 000 kr. i stället för att höjas till 4 000 kr. Centerpartiet föreslår också ett bibehållande av det s.k. hemmamakeavdraget och ett sparavdrag på 1 000 kr. samtidigt som personliga investeringskonton införs. Centerpartiets förslag skiljer sig främst vad gäller finansieringen — framför allt kritiserar den inflationsdrivande effekt man anser att mervärdeskattens höjning och breddning får. I stället föreslås bl.a. höjningar av punktskatterna på energi.

Vad beträffar finansieringen av skatteomläggningen biträds regeringens förslag av folkpartiet.

Vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet de gröna yrkar avslag på propositionens förslag och presenterar alternativa förändringar i skattesystemet. I båda partimotionerna föreslås en skärpt progressiv inkomstskatteskala, vänsterpartiet kommunisterna (Sk81) med en högsta statlig skattesats om 40 %, miljöpartiet de gröna (Sk74) med en högsta skattesats om 30 %. Det sistnämnda förslaget har också en delvis annan inriktning. Icke yrkesmässig verksamhet skall stimuleras och reseavdragen göras mindre gynnsamma. Miljöpartiet de gröna föreslår dessutom en kraftig sänkning av arbetsgivaravgifterna framför allt i Norrland. I båda motionerna föreslås betydande höjningar av punktskatterna på energi. I ingendera motionen accepteras att dynamiska effekter beaktas såsom en del i finansieringen av reformen. Miljöpartiet de gröna tvivlar på dynamiska effekter i form av ökat arbetskraftsutbud. Den finansiering vänsterpartiet kommunisterna föreslår, innebärande bl.a. skärpt kapitalskatt och skatt på företag, leder till en förstärkning av statsbudgeten på 6,8 miljarder kronor. Denna summa skall tillföras kommunerna. Miljöpartiet de gröna föreslår en finansiering innebärande 8,9 miljarder kronor i överskott. Denna summa skall användas till miljöinriktade investeringar.

De fördelningspolitiska åtgärder som föreslås i propositionen accepteras i stora drag i de med anledning av propositionen väckta partimotionerna. Centerpartiet yrkar dock bifall till endast cirka en tredjedel av de föreslagna åtgärderna, men föreslår i stället en reducering av mervärdeskatten på basmat. Vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet de gröna föreslår att mervärdeskatten på basmat tas bort.

Finansutskottet får med anledning härav anföra följande. Utskottet har i det föregående redovisat sin syn på det ekonomiska läget och på förslagets samhällsekonomiska effekter. I likhet med vad utskottet anförde i anslutning till skattereformens första steg (FiU2y) måste skattesänkningarna finansieras i sin helhet. En sådan lösning förordas bl.a. i propositionen och av folkpartiet i motion Sk89. Den redovisning av partiernas förslag till finansiering som återgivits i tabellerna ovan utgår helt från resp. partimotion. Utskottet har inte haft möjlighet att i detalj granska vare sig beräkningarna eller de antaganden på vilka dessa bygger.

Moderata samlingspartiet har i sitt finansieringsalternativ framfört kritik mot det underliggande inflationsantagande som redovisas i propositionen och föreslår i stället ett antagande om 8 % inflation. Av skattereformen skulle då 12,2 i stället för 6,2 miljarder kronor kunna

finansieras genom indexeringen. Därtill föreslår man att skattesänkningarna skall finansieras med utgiftsnedskärningar på 14,9 miljarder kronor.

Utskottet konstaterar att beräkningen i propositionen bygger på en antagen löneökningstakt och inflation på ca 4 %. Dessa beräkningar gjordes hösten 1989, och det har inte varit möjligt att räkna om alla siffror. Nuvarande tendenser pekar på både högre löneökningar och prisökningar, vilket ger upphov till både större skattebortfall och större inflationskompensation. Sannolikt skulle såväl kostnadsposter som finansieringsposter påverkas om kalkylerna gjordes om med hänsyn till nya pris- och löneantaganden. Utskottet bedömer det emellertid inte som troligt att det skulle förändra slutsatserna i de kalkyler som nu föreligger. Utskottet godtar inte heller de nedskärningar i statsutgifterna som föreslås. Budgeteffekten under kalkylperioden 1991–1993 är långt mer osäker än vad som görs gällande i motionen. Därtill kommer att det moderata förslaget förutsätter en väsentlig ökning av hushållens sparande, vilket utskottet på kort sikt finner osäkert. I finansieringen är dessutom de tillfälliga statsintäkterna från avskattningen av företagens reserver inkluderade. Utskottet anser att endast ränteeffekten bör beaktas. Sammantaget innebär detta att det moderata förslaget leder till att statsfinanserna försvagas, vilket i sin tur leder till en icke acceptabel efterfrågestimulans.

Finansutskottet föreslår att skatteutskottet avstyrker motion Sk59 (m) yrkandena 1, 3 och 50 i här berörda delar.

Centerpartiets förslag till finansiering framförs framför allt i motion Sk113 väckt med anledning av proposition 111. Centerpartiet avvisar den breddning av basen för mervärdeskatten som föreslås i propositionerna 110 och 111. En reducerad skattesats borde behållas för byggnadsarbeten och återinföras för restaurang- och hotelltjänster samt införas för basmat. Dessutom tillgodoräknar sig centerpartiet ett värde motsvarande 8,0 miljarder kronor med anledning av dynamiska effekter.

Utskottet erinrar om den inriktning som fastslagits för skattereformen och dess finansiering. En av grunderna var att omfördela skattebördan från skatt på arbetsinkomster till skatt på konsumtion av varor och tjänster.

Utskottet har ovan redovisat sin syn på centerpartiets förslag att ersätta moms på energi med höjda punktskatter. Detta skulle bl.a. försämra näringslivets konkurrenskraft och därmed förvärra kostnadsproblemen i den svenska ekonomin.

Utskottet finner propositionens beräkning av reformens kortsiktiga dynamiska effekter vara trovärdig. Att utan närmare analys räkna upp värdet med 60 % kan utskottet inte tillstyrka. Utskottet anser att den finansiering som centerpartiet föreslår i denna del i praktiken innebär en av utskottet icke önskvärd efterfrågestimulans.

Finansutskottet föreslår därför att skatteutskottet avstyrker motion Sk96 (c) — med motivering i motion Sk113 (c) — i här berörd del.

De alternativa förslag som förs fram av dels vänsterpartiet kommunisterna i *motion Sk81*, dels miljöpartiet de gröna i *motion Sk74*, är

enligt vad motionärerna själva framhåller i sin helhet finansierade. Förslagen avviker, inte minst vad gäller utformningen av skatteskalan, från vad som förordas i propositionen och i övriga partimotioner.

Som utskottet konstaterade i sitt betänkande om den ekonomiska politiken (1989/90:FiU20) måste budgetpolitiken inriktas på att skapa gynnsamma förutsättningar för dämpade pris- och löneökningar. En viktig förutsättning för en gynnsam utveckling är enligt utskottet att det andra steget i skattereformen nu genomförs. Den sänkning av inkomstskatten som utskottet förordat får dock inte leda till en påspädning av efterfrågan, utan den måste finansieras både genom höjningar av andra skatter och genom vissa besparingar. Utskottet anser i likhet med vad som anförts i propositionen och i flera motioner att det skattebortfall som motsvarar kompensation för inflationsskydd av skatteskalan inte behöver finansieras. I annat fall skulle skatteuttaget höjas i reala termer.

De förslag till finansiering som framförs i motionerna Sk81 (vpk) och Sk74 (mp) leder enligt utskottet till en påspädning av efterfrågan i samhället. Detta är en inriktning som strider mot vad utskottet i sitt betänkande FiU20 ställde sig bakom, nämligen en dämpning och åtstramning av samhällsekonomin.

Utskottet föreslår därför att skatteutskottet avstyrker motionerna Sk81 yrkandena 1—3 samt 54 och Sk74 yrkandena 1—3 i här berörda delar.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om sitt ställningstagande i anledning av den ekonomiska politiken i april detta år (1989/90:FiU20). Där konstaterades att den nuvarande situationen innebär att stora krav måste ställas på utformningen av den ekonomiska politiken men också på hur arbetsmarknadens parter agerar. Det är angeläget att avtal för år 1991 träffas i mycket god tid och att de leder till en radikal dämpning av de totala löneökningarna under år 1991. Skattereformen får inte leda till kompensationskrav från löntagarorganisationerna. Löntagarna har redan fått kompensation för denna prishöjning genom de sänkta inkomstskatterna.

Utskottet vill också beröra skattereformens effekter på arbetsmarknaden. Som utskottet framhållit kan sänkta skattesatser på sikt väntas få positiva effekter på arbetskraftsutbudet. Därigenom kan överhettningen på arbetsmarknaden komma att dämpas. Det bör på sikt bidra till att dämpa löneökningstakten, och därmed kan även inflationen få ett lugnare förlopp.

Skattereformen bör sammanfattningsvis enligt finansutskottets bedömning bidra till en bättre ekonomisk utveckling i Sverige. Den löser självfallet inte alla ekonomisk-politiska problem. Men den innebär ett väsentligt steg för att främja arbete och sparande samt för att uppnå en samhällsekonomiskt bättre användning av arbete och kapital.

Det övergripande målet för skattereformen är att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektiv beskattning samtidigt som fördelningspolitiska mål uppfylls. Arbete och sparande ges en bättre skattemässig behandling medan villkoren för lånebaserad konsumtion och förmögensuppbyggnad försämras. Reformen bidrar till en likvärdig behandling av arbetsinkomster och inkomster av kapital. Skatteplanering och skatteflykt motverkas därmed. Denna inriktning medför att den fördelningspolitiska träffsäkerheten i beskattningen förbättras. Skattesystemet blir därigenom mer rättvist.

Reformen har utformats så att en kraftig sänkning av skattesatserna sker, samtidigt som en ökad likformighet uppnås i behandlingen av skilda slag av inkomster.

Skattesystemets fundamentala uppgifter är att finansiera offentliga åtaganden, att skapa en rättvis fördelning av produktionsresultatet och att bidra till en hög ekonomisk tillväxt. Utskottet vill understryka att den sistnämnda uppgiften är av stor betydelse för att skapa fördelningspolitisk rättvisa. Som utskottet tidigare framhållit är skattereformen av största betydelse för en bättre ekonomisk utveckling med stigande realinkomster, hög sysselsättning och låg inflation. Utskottet vill också framhålla att de kortsiktiga fördelningspolitiska effekterna måste tillmätas stor betydelse. En isolerad sänkning av marginalsatserna är inte, konstateras i propositionen, fördelningspolitiskt acceptabel eftersom personer med höga inkomster skulle gynnas i alltför stor utsträckning. Den förändrade kapitalskatten och andra inslag i finansieringen är därför nödvändiga komplement. Åtgärderna kompletteras också med fördelningspolitiskt motiverade åtgärder och stöd till ekonomiskt svaga grupper. Främst gäller detta ökade bostadsbidrag och barnbidrag samt för de sämst ställda pensionärerna en ökning av pensionstillskottet och en höjning av gränsen för KBT. Samtidigt justerades, i förhållande till det förslag som framlades av utredningen om reformerad inkomstbeskattning, gränsen för statlig inkomstskatt samt höjdes grundavdraget vid taxeringen för breda grupper i låg- eller mellaninkomstskikt.

Skattereformen skall ses som en helhet i vilken dessa kompletterande åtgärder ingår som en del.

Inom ramen för utredningen om reformerad inkomstbeskattning genomfördes flera studier bl.a. avseende reformens möjliga fördelningspolitiska effekter. Av både fristående experter och experter inom finansdepartementet publicerades beräkningar i bilaga till utredningens betänkande. Liknande beräkningar och analyser har genomförts av de förslag som nu framläggs.

Beräkningarna baseras på statistiska uppgifter om ca 9 000 hushåll (löntagare i åldern 20–64 år) från statistiska centralbyråns inkomstfördelningsundersökning (HINK) år 1987, varvid inkomstförhållanden m.m. framskrivits till år 1991. För beräkningarna utnyttjas maskinell databearbetning av effekterna vid olika regelsystem m.m.

I propositionen redovisas den förändring av hushållens disponibla inkomst som orsakas av skattereformen. Av skattereformen orsakade dynamiska effekter i form av effektivitetsvinster och andra orsaker till ökad produktion inkl. ökad arbetstid har — i likhet med vad fallet var med RINK:s beräkningar — inkluderats i resultatet i form av en allmän ökning av arbetsinkomsterna med 1 %.

Förändringen på grundval av den sammantagna skattereformen är, med detta beräkningssätt, att hushållens disponibla inkomst ökar med ca 2,5 %. Resultatet är beräknat som ett genomsnitt för åren 1991, 1992 och 1993.

För att belysa fördelningseffekterna på ett mångsidigt sätt har hushållen dessutom indelats efter socioekonomisk grupp, ekonomisk standard, bruttoinkomst, förmögenhet, hushållstyp, boendeform och region. Sammanfattningsvis visar dessa beräkningar att de nu föreslagna förändringarna, liksom den samlade skattereformen, ger en förhållandevis jämnt fördelad ökning av den disponibla inkomsten när hushållen uppdelas på olika sätt. Skillnaderna i utfall för olika socioekonomiska grupper och för olika inkomstgrupper är mycket begränsade, särskilt jämfört med vad som skulle ha varit fallet vid en isolerad marginalsattesänkning.

Beräkningar av denna typ har vissa begränsningar. De grundas på material från ett enstaka år. Det statistiska underlaget är också i vissa fall ofullständigt, t.ex. vad gäller eventuella löneförmåner utöver faktisk lön. Det är i vissa fall nödvändigt att göra schablonantaganden, t.ex. vad gäller konsumtion. Beräkningarna avser ett läge utan förändring. Slutligen redovisas resultaten i form av ett genomsnittsvärde för gruppen. Det bör observeras att skillnaderna i utfall mellan individer/hushåll inom gruppen i själva verket kan vara betydande.

Som komplettering till genomsnittliga beräkningar av hushållens disponibla inkomst har i olika sammanhang gjorts ett antal ekonomiska beräkningar för olika familjegrupper. Dessa illustrerar effekten av reformen för en viss typfamilj, varvid särskilda faktorer såsom hög skuldsättning m.m. kan belysas. Det som framkommit i de beräkningar som publicerats i olika sammanhang tyder på att utfallet av reformen starkt påverkas av boendet och då framför allt hur stora lån familjen har för sitt egna hem. Utfallet beror också på storleken på de löneförmåner som varit låg- eller obeskattade tidigare. Beräkningarna tyder också på att hushållstypen har betydelse — barnfamiljerna får ett relativt sett bättre utfall än ensamstående och familjer utan barn.

I motioner från centerpartiet och från vänsterpartiet kommunisterna tas krav på mer ingående fördelningspolitiska analyser upp. I *motionerna Sk434* (c) yrkande 1 och *Sk393* (vpk) yrkande 2, båda väckta under allmänna motionstiden, framställs allmänna krav på fördelningspolitiska analyser av skattereformen. I *motion Sk96* (c) yrkande 43, väckt i anslutning till proposition 110, framförs att regeringen bör initiera studier och fortlöpande utvärdering av effekterna för individer, hushåll och regioner. Särskilt sjuk- och friskfrånvaron bör uppmärksammas. I *motion Sk81* (vpk) yrkande 53 ställs krav på en parlamentarisk utvär-

dering av skatteomläggningen ur fördelningssynpunkt. Yrkande 55 i samma motion framhåller att särskilt effekten för kvinnorna måste utvärderas.

Utskottet vill framhålla att ett av skattesystemets syften är att skapa en god fördelning av resurserna. Den omfattande skattereform som nu genomförs har flera positiva aspekter. Dess inriktning är att få en sundare ekonomi, där arbete och sparande lönar sig och där skatteplanering och skatteflykt undviks. De snedvridande effekter som dagens skattesystem har undanröjs, och samhällsekonomin kan förväntas uppvisa resultat i form av bl.a. ökad produktivitet.

Reformen får en för löntagarna som helhet positiv effekt genom en inte oväsentlig ökning av den genomsnittliga disponibla inkomsten. Att de fördelningssynpunktiska aspekterna på reformen är viktiga har också understrukits i olika sammanhang av finansutskottet. Det är därför väsentligt att de marginalsattesänkningar som reformen innehåller på det sätt som nu sker kompletteras med en mera likformig beskattning samt stöd till ekonomiskt svaga grupper. De beräkningar som gjorts av SCB, finansdepartementet och olika fristående grupper anser utskottet ge stöd för att reformen fått en fördelningsmässigt rättvis profil.

Vid behandlingen av budgetpropositionen har riksdagen anvisat medel för att inleda en bred utvärdering av skattereformen. Under riksskatteverkets anslag för 1990/91 har 5 milj. kr. avsatts för detta ändamål. Något särskilt uppdrag till regeringen att tillsätta en särskild parlamentarisk kommitté för att utvärdera skatteomläggningen från fördelningssynpunkt anser inte utskottet vara befogat. Motionerna Sk96 (c) yrkande 43, Sk81 (vpk) yrkandena 53 och 55 samt motionerna Sk434 (c) yrkande 1 och Sk393 (vpk) yrkande 2 bör därför avstyrkas.

Beskattning av arbete och kapital, real beskattning

I propositionen anförs att en viktig utgångspunkt för reformen är att åstadkomma större likformighet i beskattningen av arbetsinkomster och kapitalinkomster. Det innebär emellertid inte att skatteuttaget på nominell kapitalavkastning skall vara detsamma som uttaget på arbetsinkomster. Vid en jämförelse måste även inflationen beaktas, framhålls det i propositionen. Föredragande statsrådet instämmer i vad RINK formulerade som målsättning för likformighet, nämligen att skattens andel av realkapitalavkastning skall vara likvärdig med skatteuttaget för arbetsinkomster i form av inkomstskatt och skattedelen av sociala avgifter. I propositionen avvisas s.k. real beskattning som metod för att beakta inflationens effekter på kapitalbeskattningen. I stället förordas ett 30-procentigt proportionellt skatteuttag på kapitalinkomster medan arbetsinkomster beskattas enligt en progressiv skala.

I *motion Sk81* (vpk) begärs att förslaget om en real beskattning bör prövas i en parlamentarisk utredning.

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i propositionen att flera skäl talar mot att en *real beskattning* införs. Real beskattning tillämpas inte i något av de länder som är betydelsefulla för svensk ekonomi. Ett

införande av real beskattning i Sverige skulle medföra komplikationer med inkomster från andra länder och risker för internationellt skattearbitrage. Ett reall beskattningssystem skulle också bli betydligt mer komplicerat än det föreslagna, och därmed skulle ett av huvudsyftena med omläggningen omintetgöras. En real beskattning skulle också frambringa en i högre grad indexreglerad ekonomi, vilket på sikt skulle kunna försvåra möjligheterna att bekämpa inflationen. Utskottet anser att den i propositionen valda vägen är att föredra, nämligen att låta skattesatsens nivå bestämmas till en fast nivå med hänsyn tagen till långsiktigt rimliga antaganden om inflation och realräntenivå.

Det finns inte anledning att nu på nytt utreda frågan om real kapitalbeskattning. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sk81 yrkandena 16 och 24.

Skatt på inkomst av kapital

I likhet med vad som anförs i propositionen vill utskottet inledningsvis upprepa sin ovan framförda uppfattning att skattereformen kommer att stimulera ett ökat sparande och leda till en begränsning av låntagandet. Särskilt det finansiella sparandet torde komma att öka, vilket utskottet bedömer som positivt bl.a. för finansieringen av näringslivets investeringar.

I olika sammanhang har framförts oro över att den ökade kapitalbeskattningen kan skapa problem på grund av kapitalets internationella rörlighet. Utskottet anser att denna fråga bör följas med stor uppmärksamhet.

Särskilda sparstimulanser

I *motion Sk59* (m) yrkande 8 begärs att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförs i motionen om särskilda sparstimulanser. I motionen återges några av de förslag till sparstimulanser som moderata samlingspartiet förde fram under allmänna motionstiden, däribland breddat pensionssparande, startsparande för barn och ungdom och ett nytt målinriktat bosparande i bank.

Finansutskottet har tidigare i vår (1989/90:FiU21) behandlat dessa förslag och därvid inte funnit skäl att biträda dem. Utskottet ser ingen anledning att nu ompröva sin uppfattning i dessa frågor. Utskottet förordar därför att motion Sk59 (m) yrkande 8 avstyrks.

Grundavdrag och sparavdrag

I propositionen föreslås att grundavdrag inte skall medges från inkomst av kapital. Vidare föreslås att det s.k. sparavdraget slopas.

I *motion Sk59* föreslår moderata samlingspartiet ett särskilt grundavdrag på 1 000 kr. i inkomstslaget kapital. Detta grundavdrag bör samordnas med det allmänna grundavdraget så att den totala summan inte överstiger det senare.

Miljöpartiet de gröna föreslår i *motion Sk74* ett grundavdrag på högst 500 kr. inom inkomstslaget kapital (yrkande 22). I samma motion föreslås också ett sparavdrag motsvarande 30 % av den del av kapitalinkomsterna som understiger 6 000 kr. (yrkande 23).

I *motion Sk96* yrkande 23 föreslår centern att sparavdraget behålls, men att detta begränsas till 1 000 kr. Ett förslag av samma innebörd förs också fram av Kjell Ericsson (c) i *motion Sk56* yrkande 4.

Finansutskottet får med anledning härav anföra följande. Propositionens förslag innebär att alla kapitalinkomster skall beskattas likformigt i ett inkomstslag som också utgör en förvärvskälla. Skillnaden i skattemässig behandling mellan löpande inkomster och vinster tas därmed bort. På kapitalinkomster skall det tas ut en statlig skatt på 30 %. Som påpekas i propositionen utgör den låga beskattningsnivån i sig en påtaglig stimulans för sparandet. Då dessutom ett bibehållet sparavdrag skulle ge upphov till en bristande neutralitet i beskattningen talar starka skäl för att avdraget avskaffas. Finansutskottet biträder således propositionens förslag i denna del och föreslår att motionerna Sk74 (mp) yrkande 23, Sk96 (c) yrkande 23 och Sk56 (c) yrkande 4 avslås.

Finansutskottet tillstyrker för sin del också den i propositionen föreslagna ordningen att inte medge grundavdrag från inkomst av kapital. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet således motionerna Sk59 (m) yrkande 24 och Sk74 (mp) yrkande 22.

Allemanssparande

I propositionen föreslås att ränta på allemanssparande och bonusränta på ungdomsbosparande skall beskattas med en skattesats på 20 %, dvs. 10 procentenheter lägre än enligt huvudregeln för kapitalinkomster. Andelar i allemansfonder föreslås bli beskattade som aktier, men av vinst resp. förlust skall endast två tredjedelar beaktas.

I *motion Sk81* (vpk) yrkande 19 begärs att kapitalinkomster från allemanssparandet inkl. ungdomsbosparandet samt allemansfondsparandet skall beskattas med 30 %. Frånvaron av enhetliga skattesatser innebär enligt motionärerna inte bara fortsatta orättvisor utan också att möjligheterna till skatteplanering kvarstår.

Även i *motion Sk74* (mp) yrkande 25 begärs att ränta på allemanssparande och bonusränta på ungdomsbosparande skall beskattas som andra ränteinkomster med 30 %.

Enligt finansutskottets mening ligger det ett stort värde i att beskattningen av kapitalinkomster utformas enhetligt och likformigt. Såsom vänsterpartiet kommunisterna påpekar kan avsaknaden av enhetliga skattesatser öppna väg för skatteplanering och bidra till att bevara nuvarande orättvisor. Kravet på enhetlighet och likformighet måste dock motvägas de försämringar i sparvillkoren som detta skulle innebära för allemanssparandet. Allemanssparandet och allemansfondsparandet är sparformer som premieras av staten och som vunnit stor anslutning hos allmänheten. Det samhällsekonomiska behovet av att främja hushållssparandet talar enligt utskottet för att dessa sparformer

även i fortsättningen bör ges en förmånligare skattemässig behandling. Med hänsyn till att insättningarna i detta sparande begränsas till 800 kr. per månad torde ett sådant avsteg från likformigheten inte ge utrymme för någon skatteplanering av betydelse. Utskottet delar föredragandens bedömning att en beskattning med 20 % av avkastningen på allemanssparandet är lämpligt avvägd mellan å ena sidan intresset av likformighet och å andra sidan intresset av att öka sparandet. Utskottet tillstyrker med hänsyn härtill propositionen i denna del och avstyrker motionerna Sk81 (vpk) yrkande 19 och Sk74 (mp) yrkande 25.

I *motionerna Sk96 (c)* yrkande 24 och *Sk406 (c)* yrkande 3 begärs att det skall inrättas särskilda allemansfonder med möjlighet att göra placeringar i icke börsnoterade företag. Sådana fonder kan enligt motionärerna stimulera riskkapitalbildningen i småföretag. Motionärerna ser detta ändamål som så angeläget att sparformen bör ha en lägre skattesats än vanligt allemanssparande.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att allemansfonder redan med nuvarande regler har möjlighet att förvärva aktier m.m. i icke börsnoterade företag. Placeringar av detta slag får dock inte överstiga 10 % av fondens värde. För att ge även anställda i icke börsnoterade företag möjlighet till ett aktiesparande som är inriktat på det egna företaget kan bankinspektionen, om särskilda skäl föreligger, medge att denna gräns får överskridas. En förutsättning för en sådan dispens är dock enligt förarbetena till lagen (prop. 1983/84:30, s. 59) att en inte obetydlig handel i företagens aktier äger rum.

Då sålunda motionärernas önskemål i betydande utsträckning är tillgodosedda redan med nuvarande regler är det enligt utskottets mening inte påkallat med något särskilt initiativ i frågan från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därför motionerna Sk96 (c) yrkande 24 och Sk406 (c) yrkande 3.

Personliga investeringskonton

I *motion Sk96* yrkande 22 återkommer centern till sitt tidigare vid upprepade tillfällen framförda förslag om personliga investeringskonton. Denna sparform skall enligt motionärerna vara uppbyggd enligt följande principer:

- Personliga investeringskonton införs för långsiktigt målsparande.
- Insättningarna maximeras till ett halvt basbelopp per år (för närvarande ca 15 000 kr.) och undantas från beskattning.
- Avkastningen görs skattefri.
- Uttag utan skattekonsekvenser får *endast* göras till investeringar i permanentbostad eller i eget företag.
- Beskattningen sker när tillgången avyttras.
- Vid uttag till annan användning sker beskattningen omedelbart.

Enligt motionärerna bör det ankomma på regeringen att utreda de ytterligare detaljer som kan krävas och snarast återkomma till riksdagen med ett konkret förslag om införande av personliga investerings-

konton, innefattande ett förslag till finansiering av de statsfinansiella kostnader som uppkommer på kort sikt. Målet bör vara att personliga investeringskonton skall kunna införas från den 1 januari 1991.

I *motion Sk354* yrkande 3 begär folkpartiet att möjligheterna att införa personliga investerings-/riskkapitalkonton utreds. Syftet med sådana konton skall vara att underlätta för löntagare som önskar starta eget företag.

När finansutskottet tidigare i vår behandlade motioner av snarlik innebörd framhöll utskottet (1989/90:FiU21) att systemet med personliga investeringskonton var behäftat med vissa uppenbara svagheter. Ett införande av investeringskonton skulle leda till ett betydande inkomstbortfall för stat och kommun, särskilt i ett uppbyggnadsskede. Dessutom skulle man vid sidan av allemanssparandet få ett nytt omfattande sparsystem som enbart bygger på gynnsamma skatteregler.

Utskottet påpekade också att den förestående reformeringen av inkomstskattesystemet bärs upp av en strävan att stimulera till ökat sparande och motverka skuldsättning och skatteplanering. Eftersom omläggningen kan väntas få långtgående återverkningar på hushållens sparbeteende bör nya sparformer av detta slag inte aktualiseras innan närmare erfarenheter vunnits av det nya skattesystemets effekter. Med hänvisning härtill avstyrkte utskottet med riksdagens gillande de tidigare behandlade motionerna. Utskottet konstaterar också att konton av detta slag passar dåligt in i det nya skattesystemets principer. Utskottet vill också erinra om att det i propositionen aviseras att frågan om s.k. särskild redovisningsmetod för mindre företag liksom handelsbolagens skattemässiga behandling skall utredas. Resultaten av denna utredning kan väntas positivt påverka både möjligheterna att starta företag och att expandera verksamheten. Utskottet avstyrker därför motionerna *Sk96* (c) yrkande 22 och *Sk354* (fp) yrkande 3.

Utvärdering av effekterna av enhetlig beskattning av kapitalinkomster

I *motion Sk81* (vpk) yrkande 23 begärs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att effekterna av den enhetliga kapitalbeskattningen av bank- och pensionssparandet måste följas noga. Enligt motionärerna kan i tider av hög inflation en 30-procentig skatt på kapitalinkomster visa sig vara en tämligen hård beskattning för kapital med låg avkastning. Det kan därför visa sig vara erforderligt att justera skatteuttaget.

Såsom framgår av propositionen är den föreslagna skattereformen mycket omfattande. Den kommer att påverka hushållens och företagens ekonomiska situation och förändra ekonomins funktionssätt på ett i många avseenden genomgripande sätt. Enligt föredraganden bör skattereformen därför följas upp med en bred utvärdering av reformens effekter. Av propositionen framgår också att dataunderlaget för utvärdering av reformens effekter skall förbättras, både genom särskilda undersökningar och genom förbättring av den reguljära statistiken.

Då sålunda motionärernas önskemål kan väntas bli tillgodosett utan särskild åtgärd från riksdagens sida framstår det enligt finansutskottets mening inte som påkallat med något initiativ i frågan. Finansutskottet avstyrker därför motion Sk81 (vpk) yrkande 23.

Pensions- och försäkringssparandet

I propositionen hävdas att beskattningen på försäkringsområdet i dagens system inte är neutral. Pensionsförsäkringssparande beskattas inte alls under den tid som kapitalet ger avkastning hos försäkringsföretaget. Sparande i kapitalförsäkring (K-försäkring) beskattas enligt särskilt gynnsamma regler. Även trygghandet av tjänstepension har en gynnad position, framhålls det i propositionen. Sparande i bank är inte lika skattemässigt gynnsamt. Det konstateras också att bristande neutralitet råder även i fråga om sociala avgifter.

I propositionen föreslås mot denna bakgrund att en mer neutral beskattning införs. Neutral beskattning av direkt eller indirekt sparande definieras i propositionen som att vid samma procentuella avkastning före skatt skall spararens procentuella avkastning efter skatt vara lika stor för båda kategorierna av sparande. Enligt propositionen skall livförsäkringsföretag vara skattskyldigt för avkastning av pensionsförsäkringskapitalet. Motsvarande föreslås gälla för pensionsstiftelse och för medel avsatta till pensioner hos arbetsgivare. Skattesatsen föreslås vara 10 % för avkastning enligt tjänstepensionsavtal och 15 % för avkastning på övrigt pensionskapital. Som motiv för att frånga kravet på strikt neutral beskattning och tillämpa en lägre skattesats på avkastningen på pensionssparande än den generella inom kapitalbeskattning (30 %) anförs att det är särskilt angeläget för att stimulera det långsiktiga och bundna sparandet. Skillnader i avkastning mellan tjänstepension och övrig pension motiverar de olika skattesatserna.

I *motionerna Sk59 (m)* och *Sk402 (m)* yrkas avslag på avkastningsskatten på pensionssparande. En beskattning av det långsiktigt bundna pensionssparandet kommer att leda till en minskning av detta sparande, anförs det. Detta är skadligt från samhällsekonomisk synpunkt och leder till försämringar för den enskilde.

I *motion Sk81 (vpk)* yrkas att avkastning på allt kapital, även på pensionssparande, bör vara enhetlig, 30 %. Det finns i annat fall risk för arbitragemöjligheter, framhåller motionärerna.

För att åstadkomma neutralitet i socialavgiftshänseende för alla förvärvsinkomster förordas i propositionen att avdragsgilla pensionsavsättningar bör beläggas med en *särskild löneskatt*. Den tekniska utformningen kommer att presenteras senare. Förslaget avstyrks i *motion Sk59 (m)* med hänvisning till vikten av ett omfattande enskilt och avtalsbundet pensionssparande.

Vidare föreslås i propositionen att premie avseende *försäkringssparande i utländskt försäkringsföretag* skall beskattas med 15 % om inte sparandet beskattas i övrigt. Nedsättning av skatten kommer att kunna medges.

Förslaget avstyrks i *motion Sk59* (m) med hänvisning till att motionärerna avstyrker att en avkastningsskatt införs på inhemska pensionsförsäkringar.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att ökad neutralitet bör eftersträvas vid beskattningen av avkastningen på kapital. Det är angeläget av resursallokeringskäl samt med hänsyn till målet att förebygga skatteplanering. Å andra sidan bör enligt utskottet inte alltför kraftiga förändringar vidtas som allvarligt kan minska det långsiktiga sparandet. Sparformer som ansetts särskilt angelägna och därför hittills varit kraftigt gynnade måste bedömas utifrån vad en skärpt beskattning kan få för konsekvenser för det långsiktiga sparandet. Detta sparande spelar en viktig roll i samhällets långsiktiga kapitalbildning. Avsteg från den likformiga beskattningen på kapital kan, som framhålls i motion Sk81, leda till skattearbitrage, dvs. man lånar mot ett 30-procentigt avdrag för räntekostnader och placerar medlen i ett sparande med lägre beskattning av avkastningen. De avsteg som föreslås i propositionen avser emellertid i detta fall ett långsiktigt och bundet sparande. Möjligheten att direkt tillgodogöra sig avkastningen är här starkt begränsad. Skillnaden mellan skattesatserna är också så liten att skattearbitrage normalt inte blir lönsamt med hänsyn till bl.a. förekomsten av olika typer av transaktionskostnader. Utskottet finner mot denna bakgrund de skattesatser som föreslås i propositionen vara väl avvägda. Yrkanden om total skattebefrielse i motion Sk59 (yrkande 40) och Sk402 (yrkande 5) avstyrks därför av utskottet. Likaså avstyrker utskottet motion Sk81 yrkande 20 om en 30-procentig beskattning av tjänstepensioner och övrigt pensionssparande.

Utskottet anser vidare att neutralitet bör eftersträvas även vad gäller förvärvsinkomster, dvs. det skattemässiga utfallet bör bli detsamma oavsett om pensionsavsättningen görs av arbetsgivaren eller av den anställda. I annat fall kan snedvridningar uppkomma. Utskottet har mot denna bakgrund inte något att erinra mot propositionens förslag till löneskatt och avstyrker därmed motion Sk59 yrkande 41.

Vad gäller skatt på premier för utländskt försäkringssparande anser utskottet att strävan bör vara att skapa konkurrensneutralitet gentemot utlandet. Utskottet har för sin del inte anledning att ifrågasätta den bedömning som görs i propositionen beträffande skattesatsens storlek utifrån antagna förhållanden. Det finns anledning understryka att i de fall försäkringssparande i utlandet beskattas bör skatten på premier som betalas till sådant försäkringssparande kunna sättas ned. Utskottet tillstyrker med det anförda propositionens förslag och avstyrker motion Sk59 yrkande 42.

Kommunal fastighetsskatt

Tidigare hade kommunerna en beskattningsrätt av fastigheter i form av kommunal garantibesättning av fastigheter m.m. Denna liksom utbo-besättningen har riksdagen avskaffat. Kommunerna har hittills fått kompensation för detta inkomstbortfall genom ett särskilt bidrag.

I tre motioner från allmänna motionstiden föreslås att kommunerna skall få beskattningsrätt avseende fastigheter. Motiven är i samtliga fall att slå vakt om skärgårdsområden och övrig glesbygd. I *motion Sk318 (c)* föreslås ett återinförande av den kommunala fastighetsbesättningen. Samtidigt skall den statliga fastighetsskatten avskaffas. I *motion Sk352 (vpk)* yrkande 2 krävs att regeringen utreder och lägger fram förslag med innebörd att den nu gällande skatten i fortsättningen tillfaller kommunerna i stället för staten. Motionärerna anser att skatten inte skall grundas på taxeringsvärdet, utan på bruksvärdet. I *motion Sk407 (c)* yrkande 1 förordas att en utredning tillsätts med uppgift att utarbeta förslag med innebörd att fastighetsägare som inte bor permanent i kommunen skall betala kommunal fastighetsskatt.

Utskottet vill instämma i de regionalpolitiska strävanden som motionärerna ger uttryck för. Ett av huvudsyftena med den nu föreslagna skattereformen är att förenkla skattesystemet. Att införa en kommunal beskattningsrätt avseende fastigheter skulle bryta denna princip. Utskottet vill framhålla att avsikten är att skattereformen skall ge ett neutralt utfall i förhållandet stat och kommunsektorn som helhet. De åtgärder som kan behöva vidtas med anledning härav behandlar utskottet i betänkandet 1989/90:FiU29. Någon anledning att vidta åtgärder för att genom vidgad beskattningsrätt stärka kommunernas ekonomiska situation finns enligt utskottets mening inte. Mot bakgrund av detta avstyrks motionerna Sk318, Sk352 yrkande 2 och Sk407 yrkande 1.

Kommunal beskattning av juridiska personer

Kommunerna ägde tidigare beskattningsrätt vad gäller juridiska personer. Genom riksdagsbeslut (prop. 1983/84:133 bil. 1, FiU 39, rskr. 422) avskaffades denna rätt. Med början 1985 utgick därefter kompensation för den slopade beskattningsrätten. År 1986 reducerades kompensationen. En ytterligare reducering skedde år 1988. Kompensationen för budgetåret 1990/91 har beräknats till drygt 879 milj.kr.

Två motioner från allmänna motionstiden berör denna fråga. I *motion Sk352 (vpk)* yrkande 1 krävs att regeringen skall återkomma med förslag om kommunal beskattningsrätt för juridiska personer. I *motion Sk392 (mp)* yrkande 22 föreslås att företag skall betala skatt även till kommunerna. Skatten skall inte baseras på vinsten utan på företagets fastighetsinnehav och eventuellt på antalet anställda.

Utskottet vill återigen slå fast att enkelheten i det nya skattesystemet har ett stort egenvärde. Motionärernas förslag bryter mot de principer

på vilka skattereformen bygger. Utskottet har också tidigare avvisat krav på återinförande av den kommunala beskattningen av juridiska personer och ser ingen anledning att ändra sin inställning.

Utskottet kommer senare i ett särskilt betänkande (1989/90:FiU29) att behandla frågor kring den kommunala ekonomin och om skattereformens konsekvenser för kommunsektorn. Med hänvisning till ovanstående bör skatteutskottet avstyrka motionerna Sk352 yrkande 1 och Sk392 yrkande 22.

Konsekvenser för stat och kommun

De beräkningar som presenteras i propositionen avser hela den konsoliderade sektorn, dvs. stat och kommun och socialförsäkringssektor. Men i realiteten blir utfallet för de olika samhällssektorerna mycket olika. Skatteutredningarna förutsatte att skattereformen skulle få ett vad gäller förhållandet stat och kommunsektor neutralt utfall. Regeringen har i årets budgetproposition, i skattepropositionerna och i årets kompletteringsproposition uttryckt samma åsikt.

Skattereformen innebär, om inga andra åtgärder vidtas, en överföring av resurser i storleksordningen 80–90 miljarder kronor från stat till kommunsektorn räknat sammanlagt för perioden 1990–1995. I proposition 150 föreslås därför en särskild s.k. avräkningskatt för att återföra dessa medel till staten och därmed uppnå den avsedda kostnadsneutraliteten. Skatten skall beräknas på det totala skatteunderlaget inkl. tillskott och varierar under åren mellan 0:98 kr./skr. och 3:25 kr./skr. I kompletteringspropositionen föreslås samtidigt ett tillfälligt skattestopp och aviseras en kommunalekonomisk utredning med uppgift att se över kommunernas finansieringskällor m.m.

Finansutskottet har i samband med sitt betänkande om den ekonomiska politiken (1989/90:FiU20) gjort bedömningen att skattereformen måste bygga på en kostnadsneutralitet mellan stat och kommunsektor. Det konkreta ställningstagandet till den utformning som regeringen valt presenterar utskottet i anslutning till övriga kommunalekonomiska frågor (1989/90:FiU29).

Budgetmässig behandling av intäkt från avskattning

De framlagda förslagen avseende inkomstbeskattningen av juridiska personer beräknas ge ett visst bidrag till finansieringen av de sänkta skattesatserna för hushållens arbete och sparande. Finansieringsbidraget kan uppdelas i förändring av den löpande beskattningen och ränta på de avskattningsbelopp som uppkommer vid övergången till det nya systemet genom väsentligt reducerade skattemässiga reserveringar. Den totala effekten beräknas i propositionen till 1,2 miljarder kronor, varav –0,8 miljarder kronor avser icke-finansiella företag (exkl. fastighetsförvaltning) och 2,0 miljarder kronor avser övriga företag. I den senare gruppen märks banker och liknande institutioner.

Avskattningen av de tidigare skattemässiga reserverna beaktas i form av en ränta på nuvärdeberäknade avskattningsbelopp. Ränteeffekten beräknad på detta sätt avviker från likviditetseffekten för företag och

offentlig sektor. Likviditetsmässigt kan finansieringsbidragen för inkomståren 1991–1994 beräknas till i genomsnitt 6,6 miljarder kronor, där 2,9 miljarder avser icke-finansiella företag medan resterande 3,7 miljarder kronor avser övriga företag.

I propositionen föreslås att de medel som inflyter till följd av avskattningen av juridiska personer förutom handelsbolag skall tillföras en ny inkomstittel på statsbudgeten från vilken medlen skall överföras till riksgäldskontoret i syfte att minska statsskulden.

Utskottet tillstyrker att intäkterna från avskattningen utnyttjas för nedskrivning av statsskulden, och att ränteeffekten härav beaktas i skattereformens finansiering.

Stockholm den 15 maj 1990

På finansutskottets vägnar

Anne Wibble

Närvarande: Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Per Olof Håkansson (s), Rune Rydén (m), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Arne Kjörnsberg (s), Filip Fridolfsson (m), Ivar Franzén (c), Lars-Ove Hagberg (vpk), Carl Frick (mp), Marianne Carlström (s), Sonia Karlsson (s), Ingela Mårtensson (fp) och Ines Uusmann (s).

Avvikande meningar

1. Förslagets samhällsekonomiska effekter

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Förslagets samhällsekonomiska effekter* börjar med "Den prognos" och slutar med "regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Den främsta orsaken till Sveriges ekonomiska problem är det rekordhårda skattetrycket. Som påvisas i motion Sk59 (m) har Sverige inte alltid varit ett högskatteland. Under tiden fram till 1960 utvecklades det svenska skatteuttaget i ungefär samma takt som genomsnittet för de andra OECD-länderna. Därefter har det emellertid — med undantag för perioden 1976-82 — stigit mycket kraftigt, så att det i dag ligger nära 20 procentenheter över genomsnittet inom OECD.

Det finns ett klart samband mellan å ena sidan skattetryckets utveckling och nivå och å andra sidan ekonomisk tillväxt och välfärd. Så länge skatteutvecklingen i Sverige inte avvek från omvärldens, uppvisa-

de vårt land tillsammans med Japan den snabbaste tillväxten under 1900-talet. Under senare år har Sverige halkat efter. För 1990 förutses tillväxten bli den svagaste inom OECD.

Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att regeringens förslag inte syftar till en minskning av skattetrycket. Utgångspunkten har varit att det skattebortfall som uppstår till följd av främst sänkta marginalskatter skall täckas i sin helhet genom höjningar av andra skatter samt vissa bidragsminskningar. I realiteten kommer, som påvisas i motion Sk59 (m), den föreslagna skatteomläggningen att medföra ett skärpt skattetryck.

Detta kan inte undgå att verka pådrivande på den redan alltför snabba kostnadsutvecklingen. Sänkta marginalskatter kommer naturligtvis i sig att verka dämpande på löneyrkandena. Men när samtidigt andra skatter höjs, ger det anledning till kompensationskrav. Många grupper kommer att finna att deras bidrag till finansieringen av skatteomläggningen blir större än de marginalskattelättnader de åtnjuter.

Ett problem i sammanhanget är att finansieringen till betydande del får ett direkt genomslag på prisutvecklingen. Det är inte realistiskt att räkna med att lönestegringen skall kunna nedbringas till 3 % 1991, när uppgången i konsumentprisindex beräknas bli flera gånger större. Den föreslagna skatteomläggningen kommer därmed inte att medverka till att nuvarande inflationstrend bryts.

Sänkta marginalskatter bör i sig leda till ett ökat hushållssparande. Men den föreslagna finansieringen innebär samtidigt en försämring av villkoren för långsiktigt bundet sparande inför ålderdomen samt till och i en egen bostad. Eftersom dessa är de två viktigaste sparmotiven, är detta synnerligen allvarligt för hushållssparandets utveckling. Den skärpta beskattningen även av s.k. riskvilligt kapital försvårar näringslivets utbyggnad. Förutsättningarna för nyföretagande försämras genom flera andra förslag i propositionen, t.ex. förbudet att kvitta underskott i en nystartad rörelse mot inkomst av tjänst.

Det hårda skattetrycket i förening med den föreslagna höjningen av kapitalbeskattningen med över 30 miljarder kronor kan väntas påskynda den utströmning av investeringskapital som redan pågår. Orsaken till att kapital hittills kan sägas ha varit lindrigare beskattat än arbete är att det är mera lätttröligt över gränserna. I synnerhet sedan valutaregleringen nu avskaffats kan större likformighet i beskattningen av arbete och kapital inte nås genom att skatten på kapital skärps, utan man måste gå den andra vägen, dvs. sänka skatten på arbete. Det framstår som mycket egendomligt att skatteomläggningens främsta förespråkare redan hunnit uttala att kapitalbeskattningen kanske måste sänkas i framtiden. Men först skall den alltså höjas kraftigt.

Enligt utskottets mening bör skatteomläggningen i stället utformas som en verklig skattereform i enlighet med vad som föreslås i motion Sk59 (m). Syftet skall vara att familjer och enskilda normalt skall kunna leva på sina inkomster och ha möjlighet att förbättra sin situation genom egna insatser. Det underlättas om skattepolitiken inriktas på att nå ekonomisk tillväxt, låg inflationstakt och arbete åt

alla som vill arbeta. Utgångspunkten måste vara att skattetrycket sänks. Denna förändring bör kombineras med avregleringar och stimulans av alternativ till existerande offentliga monopol.

Enligt utskottets mening bör således finansieringen i mindre utsträckning bestå av skattehöjningar och i större utsträckning av bl.a. utgiftsminskningar och åtgärder för att öka hushållssparandet. Om skattetrycket sänks, kan man också räkna med större dynamiska effekter än enligt regeringens förslag.

Utskottet kan således inte tillstyrka en skatteomläggning med den inriktning och det skattetryck som propositionens förslag innebär. Inte heller kan utskottet ställa sig bakom de förslag som läggs fram i motion från folkpartiet, centern, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet. Skatteutskottet bör enligt finansutskottet utforma en skattereform i enlighet med de riktlinjer som läggs fram i motion Sk59 (m).

2. Förslagets samhällsekonomiska effekter

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Förslagets samhällsekonomiska effekter* börjar med "Den genomgripande" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Skattereformen skall bidra till att växla ned det höga svenska pris- och kostnadsläget och skapa förutsättningar för en bättre externbalans, en ökad produktivitet och en lägre ränta. Genomförandet av skattereformen måste så långt möjligt integreras i den övriga ekonomiska politiken. Skattereformens utformning måste också beakta den rådande ekonomiska konjunkturen.

Skattereformen, sådan regeringen föreslår att den skall se ut, bidrar till ökningen av konsumentpriserna med över 3 % för vart och ett av åren 1990 och 1991.

Detta är en följd av den metod man valt för att finansiera sänkningen av inkomstskatterna. Utskottet kritiserar valet av finansiering via mervärdeskatt av flera skäl. Mervärdeskatten slår relativt sett hårdast mot dem med litet konsumtionsutrymme — det är en dålig finansieringsväg fördelningspolitiskt. En generellt pålagd och enhetlig mervärdeskatt saknar, inte minst på miljöområdet, önskvärd styreffekt — bl.a. därför avvisar utskottet moms på energi. Mervärdeskattehöjningar får därutöver omedelbar effekt på konsumentpriserna särskilt för nödvändighetskonsumtion som bostad, mat och arbetsresor — det är en dålig finansieringsväg ur stabiliseringspolitisk synvinkel. Politiskt beslutad inflation via mervärdeskattehöjningar ovanpå det höga pris- och kostnadsläget i övrigt är enligt utskottets mening inte tillrådligt. Av dessa skäl vill utskottet begränsa den typen av finansiering.

Förutsättningar för att skattereformen skall leda till sänkt inflation är återhållsamhet med *direkt* prishöjande finansieringsmetoder. Vidare måste den fördelningspolitiska helheten vara sådan att alla samhällsgrupper får del av skattesänkningarna. Låg- och medelinkomsttagare

skall inte vara de som betalar höginkomsttagarnas skattesänkningar. Det samlade skatteuttaget från höginkomsttagargrupperna kan inte minska som en följd av reformen, eftersom den syftar till omfördelning genom totalfinansiering. Ett motsatt förhållande skulle rubba den samhällsekonomiska balansen och bidra till förstärkta krav på löne- och transfereringsökningar. I förlängningen kan ett sådant skeende leda till nya skattehöjningar och att reformen vittrar sönder. Skattereformens stabilitet är således beroende av det fördelningspolitiska utfallet.

För att skattereformen på smidigast möjliga sätt skall kunna infogas i den konjunkturpolitiskt aktuella situationen måste således utformningen vara sådan att samvariation med de för närvarande negativa tendenserna i samhällsekonomin minimeras.

Skattereformen skall innebära sänkta marginalskatter. En progressivitet i skatteskalen bör dock upprätthållas, främst av fördelningspolitiska skäl men även från statsfinansiella synpunkter. Denna progressivitet bör åstadkommas genom uttag av statsskatt på arbetsinkomster över en viss nivå.

Kapitalbeskattningen bör däremot ske genom en enhetlig statlig skattesats, såsom propositionen föreslår. Skälen till att denna modell bör tillämpas är flera. Ett skäl är att skapa likformighet mellan arbets- och kapitalinkomster. Skattesatsen vid nominell beskattning bör vara lägre på kapitalinkomster eftersom kapitalavkastningen då även innehåller ersättning för inflationen. Den föreslagna skattesatsen för kapital överensstämmer också med skattesatsen i bolagsbeskattningen. Av dessa skäl minskar också möjligheterna för skatteundandragande och skatteplanering. En låg enhetlig skattesats innebär omvänt också ett lägre värde av avdragen för personer med höga inkomster än vad ett progressivt uttag skulle medfört.

Skatteutredningarna har övervägt frågan om real eller nominell beskattning. Real beskattning har inte befunnits lämplig att införa. Utskottet instämmer i denna bedömning. Skälen till detta är bl.a. att internationella förhållanden talar däremot, att systemet skulle bli för komplicerat samt att lån och räntor vanligtvis bestäms i nominella termer. Nominell beskattning bör således väljas.

Skatteutredningarnas strävan har varit att välja skattesats så att en real kapitalavkastning efter skatt möjliggörs. Av skäl som ovan anförts anser utskottet att nominell beskattning och en skattesats på 30 % bör väljas. För att upprätthålla en positiv real avkastning på kapital efter skatt förutsätter dock detta att inflationen kan nedbringas i förhållande till nuvarande situation. Den valda skattesatsen medför negativ real avkastning efter skatt vid en inflationstakt överstigande 7 %. Inflationstakten för närvarande överstiger denna nivå även sedan prishöjningar till följd av den hittills införda delen av skattereformen avräknats. För att åstadkomma den önskade reala avkastningen efter skatt bör — anser utskottet — också av denna orsak försiktighet iakttas med sådan finansiering av skattereformen som har en direkt effekt på prisnivån.

I motion Sk81 (vpk) begärs att förslaget om en real beskattning skall prövas i en parlamentarisk utredning. Det finns inte enligt utskottets bedömning någon anledning att nu på nytt utreda frågan om real kapitalbeskattning.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår finansutskottet skatteutskottet att avstyrka motion Sk81 yrkande 16.

3. Förslagets samhällsekonomiska effekter

Carl Frick (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Förslagets samhällsekonomiska effekter* börjar med "Den genomgripande" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Den genomgripande skattereform som nu föreslås av regeringen kommer på flera sätt att förändra förutsättningarna för den svenska ekonomin. Förslaget har emellertid, enligt utskottets mening, flera grundläggande brister som beror på otillräcklig analys av vari problemen i den svenska ekonomin består.

Några av de problem som i dag kännetecknar den svenska ekonomin är att produktionskostnaderna under en lång följd av år stigit snabbare än i omvärlden, att produktivitetstillväxten är svag och att sparandet är för lågt. Detta har medfört ett starkt inflationstryck, växande problem med utrikeshandeln och ett alltmer påtagligt hot om en ökad arbetslöshet.

Men de ekonomiska problemen är i grunden också ekologiska. Dagens materiella standard i Sverige och andra rika länder har till en betydande del bara kunnat skapas till priset av en rovdrift på knappa råvaruresurser och en fortgående förstöring av vår miljö. Denna rovdrift och miljöförstöring har i många fall gått så långt att grundläggande livsbehov nu är hotade både för människan och för vilda växter och djur. Därmed hotas också de ekonomiska grundvalarna för vår existens. Skattereformen har i alltför liten utsträckning tagit hänsyn till detta. Inga åtgärder föreslås som på ett avgörande sätt bryter den hittillsvarande utvecklingen.

Målet för den ekonomiska politiken måste vara att angripa både de ekologiska och de ekonomiska problem vi står inför. Medlet för detta är dels en finanspolitisk åtstramning som siktar framåt på ett samhälle med en minskad förbrukning av knappa råvaror och med en minskad miljöförstöring, dels ett skattesystem som premierar resurssnåla och miljövänliga konsumtionsmönster och produktionsmetoder.

Regeringens förslag till skattereform fyller, enligt utskottets mening, inte dessa krav. Reformen innebär en ytterligare påspädning av köpkraften i storleksordningen 2 % under år 1991, bland annat beroende på att delar av finansieringen får finansiellt genomslag först 1992/93. Utskottet anser att förslaget från miljöpartiet de gröna (Sk74) att senarelägga 3 procentenheter av marginalsattesänkningen för beskattningsbara inkomster över 124 000 kr. till år 1992 skulle vara ett bra sätt att undvika denna ytterligare köpkraftspåspädning i ett läge när finanspolitisk åtstramning är av nöden.

När det gäller skattesystemets principiella utformning anser utskottet att en större del av skattebelastningen skall avse förbrukning av energi och råvaror samt utsläpp av miljön medan en mindre del av skatten än i dag skall falla på arbete. Därigenom får skattesystemet en mer styrande funktion i en ekologiskt önskvärd riktning. Förslaget från miljöpartiet de gröna (Sk74) om kraftigt höjda skatter på energiråvaror och miljöutsläpp i kombination med sänkta arbetsgivaravgifter är ett gott första steg i denna riktning.

I *motion Sk96* av Olof Johansson m.fl. (c) kritiseras den i propositionen valda metoden för finansieringen av skattereformen. En generell pålagd och enhetlig mervärdeskatt saknar, inte minst på miljöområdet, önskvärd styreffekt, anför motionärerna. Mervärdeskattehöjningen får därutöver omedelbar effekt på konsumentpriserna, vilket enligt motionärerna är en dålig finansieringsväg ur stabiliseringspolitisk synvinkel. Motionärerna avvisar således mervärdeskatten som finansieringskälla. Motionärernas finansiering baseras i stället på höjda punkt- och energiskatter.

Utskottet vill med anledning härav framhålla att även höjda punkt-skatter leder till prishöjningar. Ur miljö- och resurssynpunkt är det dock viktigt att skattesystemet får en styrande verkan. Det är då fördelaktigt att koncentrera prishöjningarna till sådana områden där de leder till ett ändrat konsumtionsmönster och därigenom får positiva effekter ur miljösynpunkt. Utöver höga och styrande råvaru- och miljöskatter kan sedan mervärdeskatten ses som en skatt som huvudsakligen har betydelse som finansieringskälla.

Det kan också hävdas att även om finansiering saknas kommer prishöjningen att drivas upp via en förstärkt efterfrågan. Detta leder till att den underliggande inflationstakten drivs upp. Det är därför viktigt att förslagen i skattereformen är finansierade fullt ut.

Utskottet anser det inte välbetänkt att i finansieringen av skattereformen räkna in så kallade dynamiska effekter. Människors handlingsmönster efter skattereformen kan förväntas ändras på två sätt:

Människor kan välja mer fritid genom att en kortare arbetstid ger oförändrad nettoinkomst samtidigt som man själv kan minska effekten av höjningen av indirekta skatter genom en livsföring som hushållar med knappa resurser. Detta är den så kallade inkomsteffekten.

Människor kan också anse det lönt att öka sin insats av lönearbete eftersom de får behålla mer av extraförtjänsten. Det är därvid stor risk att de ökar sin konsumtion och därmed förbrukningen av materiella resurser. Detta är den så kallade substitutionseffekten.

Enligt utskottets mening är det i dag omöjligt att avgöra vilken av dessa effekter som kommer att väga tyngst. Erfarenheter inte minst från USA visar att man bör vara försiktig med att kalkylera med dynamiska effekter som ett led i finansieringen av en skattereform. Utskottet avstyrker därför från att räkna in sådana effekter i finansieringen.

En positiv effekt av skattereformen kan bli att marknadsekonomi i vissa hänseenden kan komma att fungera bättre. Som framhålls i kompletteringspropositionen och i *motion Sk89* har dagens skattesy-

stem successivt kommit att innebära att skattehänsyn i alldeles för hög utsträckning styr ekonomiska beslut både i företag och hos hushåll på bekostnad av samhällsekonomiskt korrekta signaler. Det föreslagna skattesystemet bör medföra att ett stort antal snedvridningar och felaktigheter i användningen av resurser försvinner. Inte minst viktigt är att effektiviteten i användningen av kapital kommer att öka när inlåning av gamla vinstmedel minskar som en följd av den nya företagsbeskattningen. Vad utskottet anfört med anledning av propositionen och motion Sk89 yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Förslagets samhällsekonomiska effekter samt förslagets kostnader och finansiering

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnitten *Förslagets samhällsekonomiska effekter* samt *Förslagets kostnader och finansiering* börjar med "Den genomgripande" och slutar med "och kapital" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet vill erinra om att regeringens och folkpartiets förslag till skatteomläggning kommer efter ett decennium av omfördelning av resurser från arbetare och offentlig verksamhet till kapital och efter en period av en generös lönepolitik gentemot höglöne- och mellangrupper i samhället.

Regeringens förslag till skatteomläggning kan inte skapa några förutsättningar till lägre nominella löneökningar. Klyftorna mellan hög- och lågavlönad ökar eller i bästa fall vidgas inte, vilket innebär en fördelningspolitik som inte bidrar till att lägga en grund för mera "normala" avtal på arbetsmarknaden och som är ett led i rättvisa och jämlikhet. Skatteomläggningen måste omarbetas i enlighet vad som föreslagits i motion Sk81.

Den av den socialdemokratiska regeringen och folkpartiet föreslagna skatteomläggningen kan ifrågasättas utifrån dess fördelningspolitiska resultat. De flesta beräkningar visar att det är de mer välbetalda som vinner på omläggningen, medan de lägre inkomstagarna förlorar.

Dessutom är skatteomläggningens finansiering med bland annat ökade boendekostnader ett oroande moment med tanke på arbetarrörelsens målsättning att bostaden skall var en social rättighet till rimlig kostnad. De s.k. dynamiska effekterna är också grovt överskattade och slår i den mån de uppstår, mot de lågavlönade som tvingas arbeta mer för att få det att gå ihop.

Finansutskottet anser att en kraftfull fördelningspolitik baserad på arbetarrörelsens rättvise- och jämlikhetsideal är en av grundpelarna i en ny ekonomisk politik. Grunden för fördelningen ges i kampen mellan kapital och arbete, framförallt i lönekampen. Staten skall inte som hittills blanda sig i lönerörelserna på arbetsköparnas sida.

Skatt skall utgå efter bärkraft. Ökad skatt på kapital och spekulation är centralt liksom att skattesystemet skall gynna de lägsta inkomstagar-

na. En central fråga i en rättvis skattepolitik är slopad matmoms, kombinerad med skärpningar av skatt på kapital och höginkomsttagare.

Skattereformen skall stimulera arbete, sparande och tillväxt enligt regeringen. Enligt utskottet är sparande det enda som någorlunda säkert skall kunna åstadkommas. I övrigt innehåller skattereformen osäkra moment och negativa fördelningseffekter som inverkar negativt på de samhällsekonomiska effekterna.

Finansutskottet föredrar ett alternativ som bygger på skatt efter bärkraft. Ett alternativ som har mer realistiska möjligheter att bidra till samhällets tillväxt.

Finansutskottet föreslår därför att skatteutskottet avstyrker propositionens förslag och bifaller motion Sk81 i berörda delar. Utskottet anser att förslagen i motionerna Sk96, Sk74 samt Sk59 bör avstyrkas av skatteutskottet.

5. Förslagets kostnader och finansiering

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Förslagets kostnader och finansiering* börjar med "Finansutskottet får" och slutar med "och kapital" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet får med anledning härav anföra följande. Den finansiering av de föreslagna marginalskattesänkningarna som erfordras är inte främst motiverad av statsfinansiella skäl utan syftar i första hand till att undvika en alltför snabb ökning av köpkraften och därmed följande balansproblem. De offentliga finanserna visar för närvarande ett stort överskott. Egentligen borde denna överbeskattning återföras till medborgarna genom rejäla skattesänkningar. Det kan emellertid inte ske utan samhällsekonomiska störningar, om inte hushållssparandet samtidigt ökar. Det förutsätter i sin tur att skattetrycket sänks så att det överhuvudtaget blir möjligt att spara för flera hushåll och i större utsträckning.

Från samhällsekonomisk synpunkt kan den köpkraftsökning som följer av de sänkta marginalskatterna kompenseras genom en ökad produktion, ökat hushållssparande eller åtgärder på budgetens utgifts- resp. inkomstsida. De dynamiska effekter som uppkommer när marginalskatterna sänks och företagsbeskattningen reformeras innebär att den samlade produktionen kan öka snabbare än den annars skulle ha gjort. Genom lägre marginalskatter och genom att skattehöjningar på bostadssparande och pensionssparande avvisas kan hushållssparandet beräknas öka kraftigt.

I övrigt bör finansieringen ske genom basbreddningar i skattesystemet och genom besparingar i de offentliga utgifterna. De basbreddningar som bör komma ifråga är främst sådana som innebär mer enhetlig beskattning. Förutom skattehöjningar som påverkar sparandet negativt bör skattehöjningar som får priseffekter undvikas med tanke på betydelsen av att bryta kostnadsstegringen. Generellt är dock bespa-

ringar att föredra framför skattehöjningar. Höjda skatter måste alltid betalas av hushållen till sista kronan. Besparingar kan däremot utformas så att de leder till ökad effektivitet i den offentliga verksamheten. Man får mer än tidigare för satsade pengar.

Vad som här anförts innebär att skatteutskottet enligt vad finansutskottet anser bör utforma finansieringen enligt det förslag som återfinns i motion Sk59 (m). Det innebär att utskottet avstyrker bifall till motionerna Sk96 (c), Sk81 (vpk) och Sk74 (mp) i här berörda delar.

6. Förslagets kostnader och finansiering

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Förslagets kostnader och finansiering* börjar med "Den nu" och slutar med "och kapital" bort ha följande lydelse:

Den i propositionen föreslagna skattereformen beräknas medföra en budgetförsvagning på 69,8 miljarder kronor. Skattebortfallet genom sänkta skatter m.m. har beräknats till 62,9 miljarder kronor för inkomster före underskottsavdrag. Därtill kommer fördelningspolitiska åtgärder till en kostnad av 6,9 miljarder kronor. Reformen bör finansieras i sin helhet och i propositionen anvisas budgetförstärkningar — inkl. dynamiska effekter på sammanlagt 69,4 miljarder kronor.

Utskottet kan inte godta den finansiering av skattereformen som föreslås i propositionen utan ansluter sig till den som redovisas i motion Sk96 av Olof Johansson m.fl.

Denna finansierings utformning innebär ett radikalt minskat behov av fördelningspolitiska åtgärder och dessa kan begränsas till mindre än en tredjedel av vad som föreslås i propositionen. Detta innebär att försvagningen av budgeten kan begränsas till 61,7 miljarder kronor, vilket innebär motsvarande lägre skattetryck och minskad rundgång av skattemedel. Utskottet vill betona vikten av att finansieringen sker på ett sådant sätt att behovet av fördelningspolitiskt motiverade bidrag kan minimeras, då höjda bidrag alltid måste finansieras med motsvarande höjning av skatten. Utskottet föreslår finansiering, som inkl. dynamiska effekter uppgår till 61,7 miljarder kronor.

I utskottets förslag till finansiering höjs de indirekta skatterna (moms och punktskatter) med 7,05 miljarder kronor mot i propositionen med 14,4 miljarder kronor, vilket innebär att utskottets finansiering medför en väsentligt lägre inflation än propositionens förslag. Denna effekt förstärks av sänkt moms på basmat och reducerad moms på byggande och boende. I stället föreslår utskottet höjningar av punktskatterna på energi, men dessa får inte samma direkta genomslag på KPI.

Det är tveklöst att den lägre inflationen förbättrar ekonomins funktion och förstärker skattereformens dynamiska effekter. Utskottet anser därför att 8 miljarder kronor i dynamiska effekter är en försiktig

bedömning. Med beaktande av att utskottet också föreslår kraftfulla spärstimulerande åtgärder, så finns det ingen risk för en icke önskvärd efterfrågestimulans.

När det gäller arbetsinkomster, kapitalinkomster och enskild näringsverksamhet så överensstämmer utskottets förslag i huvudsak med propositionen, men följande avvikelser bör särskilt noteras. Utskottet anser att schablonavdraget skall sänkas till 2 000 kr. och inte höjas till 4 000 kr. vilket föreslås i propositionen. Sparavdraget anser utskottet inte skall avskaffas men det kan reduceras från 1 600 kr. till 1 000 kr. Hemmamakeavdraget skall bibehållas och likaså skattereduktionen för ensamstående föräldrar i avvaktan på att kompenserande åtgärder vidtas.

Förslagets effekter på arbetsmarknaden

Den av utskottet föreslagna finansieringen av skattereformen innebär i storleksordningen 10 miljarder kronor lägre skattebelastning på hushållen än propositionens förslag. Detta kommer självklart att leda till väsentligt lägre lönekrav från löntagarorganisationerna, vilket bidrar till att växla ner det höga svenska pris- och kostnadsläget och skapa förutsättningar för en bättre externbalans, en ökad produktivitet och en lägre ränta.

De sänkta skattesatserna bör få positiva effekter på arbetskraftsutbudet och därigenom kan överhettningen på arbetsmarkanden komma att dämpas. På sikt bidrar detta till att dämpa löneökningstakten och det kommer ytterligare att dämpa inflationen.

Sammanfattningsvis är finansutskottets bedömning att med den av utskottet föreslagna finansieringen så kommer skattereformen att bidra till en bättre ekonomisk utveckling i Sverige genom att främja arbete och sparande.

Med hänvisning till vad ovan redovisats föreslår finansutskottet att skatteutskottet bifaller motion Sk96 i nu aktuella delar och avslår propositionen i motsvarande delar.

I *motion Sk59* av Carl Bildt m.fl. redovisas en väsentligt annorlunda utformning och finansiering av skattereformen än vad utskottet ovan har ställt sig bakom. Genom ett högre inflationsantagande avstår moderaterna från att finansiera 6 miljarder kronor av skattesänkningen. Genom att räkna in avskattningen av företagens reserver fullt ut finansieras 6 miljarder kronor och genom besparingar som till betydande del drabbar kommunerna finansieras ytterligare 14,9 miljarder kronor. Nästan hälften av moderaternas finansiering grundar sig på ett annat sätt att räkna (men som i verkligheten inte ger mer skatteintäkter) eller av besparingar som kan leda till kommunala skattehöjningar. Utskottet finner inte den i motion Sk59 föreslagna finansieringen lämplig och föreslår därför skatteutskottet att avstyrka motionen i nu aktuell del.

Vänsterpartiet kommunisterna i motion Sk81 och miljöpartiet de gröna i motion Sk74 redovisar alternativa förslag till både skattereformens omfattning och finansiering. Utskottet gör nu ingen närmare

granskning av förslagen, men kan allmänt konstatera att förslagen i väsentliga delar inte uppfyller de krav som bör ställas för att nå målen för skattereformen. Utskottet finner därför att de inte bör ligga till grund för riksdagens beslut och föreslår därför skatteutskottet att avstyrka nämnda motioner i nu aktuella delar.

7. Förslagets kostnader och finansiering

Carl Frick (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Förslagets kostnader och finansiering* börjar med "Utskottet finner" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet som, vilket redan tidigare omnämnts, anser att intäkter av så kallade dynamiska effekter ej skall räknas in i skattereformens finansiering, anser det än mer betänkligt att, såsom görs i motionen, utan närmare analys räkna upp värdet på de dynamiska effekterna med 60 %. Utskottet anser att den finansiering som centerpartiet föreslår i denna del i praktiken innebär en av utskottet icke önskvärd efterfrågestimulans.

Finansutskottet föreslår därför att skatteutskottet avstyrker motionen Sk96 (c) — med motivering i motion Sk 113 (c) — i här berörd del.

De alternativa förslag som förs fram av dels vänsterpartiet kommunisterna i motion Sk81, dels av miljöpartiet de gröna i motion Sk74, är enligt vad motionärerna själva framhåller i sin helhet finansierade. Förslagen avviker, inte minst vad gäller utformningen av skatteskalen, från vad som förordas i propositionen och i övriga partimotioner.

Som utskottet konstaterade i sitt yttrande över den ekonomiska politiken (FiU20) måste budgetpolitiken inriktas på att skapa gynnsamma förutsättningar för dämpade pris- och löneökningar. En viktig förutsättning för en gynnsam utveckling är enligt utskottet att det andra steget i skattereformen nu genomförs. Den sänkning av inkomstskatten som utskottet förordat får dock inte leda till en påspädning av efterfrågan, utan den måste finansieras både genom höjningar av andra skatter och genom vissa besparingar.

De förslag till finansiering som framförs i motion Sk74 (mp) leder enligt utskottet till en dämpning och åtstramning av samhällsekonomin. Detta är helt i linje med utskottets ovan framförda uppfattning.

Utskottet tillstyrker därför motion Sk74 i här berörd del.

8. Fördelningspolitisk analys

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att finansutskottets yttrande i vad avser avsnittet "Fördelningspolitisk analys" bort utgå.

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Fördelningspolitisk analys* börjar med "Det övergripande" och slutar med "därför avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Det övergripande målet för skattereformen är att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektiv beskattning samtidigt som de fördelningspolitiska målen uppfylls. Arbeta och sparande ges en bättre skattemässig behandling medan villkoren för lånebaserad konsumtion och förmögenhetsuppbyggnad försämrats. Reformen bidrar till likvärdig behandling av arbetsinkomster och inkomster av kapital. Skatteplanering och skatteflykt motverkas.

Skatteutredningarna gjorde en del fördelningspolitiska studier utifrån utredningsförslagen. Även i propositionen redovisas vissa fördelningspolitiska studier. Därutöver har, efter att merparten av skatteutredningarna avlämnat sina betänkanden, några större fördelningsstudier presenterats av organisationer fristående från utredningsarbetet.

De resultat som framkommit i flera av de redan gjorda undersökningarna pekar på att stora delar av svenska folket skulle förlora på skattereformen. Resultaten har vidare pekat på att det fördelningspolitiska målet om att låg- och medelinkomsttagarna ej skall betala höginkomsttagarnas skattesänkning ej uppnås.

I propositionens förslag har gjorts en del ändringar till förmån för låg- och medelinkomsttagare i jämförelse med utredningarnas förslag. Utskottets förslag innebär därtill en väsentligt lägre beskattning på nödvändig konsumtion som mat och boende, vilket gör utskottets förslag betydligt mer fördelningspolitiskt rättvist än propositionens förslag.

Det är enligt utskottets mening av största vikt att skattereformen fortlöpande utvärderas. De studier som görs bör omfatta såväl individer, hushåll som regioner. Särskild vikt bör läggas vid de förändringar som föreslås i boendet. Enligt utskottets mening får inte skattereformen innebära att den samlade alternativkostnaden för närvaro på arbetet blir så hög att människor stimuleras till friskfrånvaro. Därför bör i samband med skattereformens utvärdering analyseras effekterna på arbetskraftsutbud och sjukfrånvaro. Risker för friskfrånvaro är enligt utskottets uppfattning främst föranledd av den kraftigt ökade beskattningen av en rad tidigare skattefria förmåner under inkomst av tjänst samt försämrade reseavdrag som föreslås i propositionen samt i proposition 1989/90:111.

Vad utskottet nu anfört överensstämmer helt med vad som yrkas i motion Sk96 (c) yrkande 43 och Sk434 (c) yrkande 2. Även motionerna Sk81 (vpk) yrkandena 53 och 55 samt Sk393 (vpk) yrkande 2 har samma syfte som centermotionerna.

Finansutskottet föreslår därför att skatteutskottet med bifall till motionerna Sk96 yrkande 43 och Sk434 yrkande 2 och med anledning av

motionerna Sk81 yrkandena 53 och 55 samt Sk393 yrkande 2 föreslår riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om analyser av skattereformen.

1989/90:FiU6y

10. Fördelningspolitisk analys

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att finansutskottets yttrande som i avsnittet *Fördelningspolitisk analys* börjar med "Det övergripande" och slutar med "därför avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Skatterna bör användas som fördelningspolitiskt instrument. En skattereform skall utgå från principen skatt efter bärkraft. Det krävs ett regelsystem som försvårar skatteundandragande. Dessutom bör skatte-skalan ha en låglöneprofil.

Skattereformen sådan den redovisas i propositionen är så konstruerad att de grupper som inte kommer att få del av marginalsattesänkningarna ändå måste vara med och stå för finansieringen. Detta blir följden av en orättfärdig skatteskala och genom att regeringen och folkpartiet valt breddad och höjd moms som en av de främsta finansieringskällorna.

Regeringen redovisar i proposition 110 en fördelningsanalys som hävdar att de flesta hushåll vinner på kort sikt och alla hushåll vinner på lång sikt. Analysen ansluter nära till de studier som redovisats inom ramen för RINK. Utöver dessa studier har fördelningsstudier gjorts även av LO, TCO och SCB. Dessa studier utvisar ett mer pessimistiskt utfall av skattereformen. Det är de lågavlönade och de deltidsarbetande som förlorar på skatteomläggningen. Särskilt kvinnorna kommer att drabbas.

Det kan konstateras att skatteutredningarna inte tagit upp kommun- och landstingsskatten trots att denna är den för låg- och medelinkomsttagare mest betungande.

LO:s utredning påvisade att 29 % av alla hushåll skulle förlora på RINK:s förslag. Hela 41 % av löntagarna skulle förlora enligt LO-rapporten. Visserligen har en del förändringar till förmån för låg- och medelinkomsttagare gjorts i förhållande till skatteutredningarnas förslag. Därutöver behövs dock en lägre beskattning av nödvändig konsumtion som mat och boende. Bland annat mot bakgrund härav är de förslag som framförts av vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet de gröna mer fördelningspolitiskt rättvisa än det förslag som framläggs i propositionen.

Höginkomstprofilen i regeringens reformförslag märks tydligt i de tabeller i propositionen där en uppdelning har gjorts av hushållen efter deciler. Medan den disponibla inkomsten stiger med 1–2 % i de lägsta decilerna, är ökningen 3–5 % i de högsta decilerna. I kronor räknat blir skillnaden givetvis ännu större.

Endast i de två högsta percentilerna redovisas förluster för höginkomsttagare. Vi tror dock att detta i hög grad kan vara en skrivbordsprodukt eftersom personer med sådana inkomster i allmänhet har goda möjligheter att anpassa sitt beteende till det nya skattesystemet och därigenom undvika förluster.

Den annorlunda fördelningsprofil som utskottet förespråkar visar sig dels i en annan skatteskala, dels i andra och mer långtgående kompletterande fördelningspolitiska åtgärder. Utskottet ansluter sig till förslag framförda av vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet de gröna, där skatteskalans har en högre progressivitet än den som föreslås i proposition 110. Utskottet ser också en kraftig sänkning av priset på mat som en viktig fördelningspolitisk åtgärd. Detta blir resultatet då man, som vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet de gröna föreslår, tar bort momsens på basmat.

Osäkerheten beträffande skattereformens fördelningspolitiska utfall är stort. De resultat som framkommit i flera av de redan gjorda studierna pekar på att stora delar av befolkningen skulle förlora på skattereformen. Resultatet har vidare pekat på att det fördelningspolitiska målet om att låg- och medelinkomsttagare inte skall betala höginkomsttagarnas skattesänkningar inte uppnås.

Det är därför enligt utskottet väsentligt att skattereformens effekter nog följts upp. En parlamentarisk kommission bör enligt utskottets mening tillsättas i detta syfte. Utvärderingen bör göras såväl på hushållsnivå som på individnivå. Det senare är speciellt viktigt ur jämställdhetssynpunkt. Kvinnornas situation måste särskilt belysas.

Det är viktigt att en särskild utvärdering av skattereformen kommer till stånd. Att endast förlita sig på det löpande bevakningsarbete som sker inom SCB:s ordinarie fördelningsstudiearbete, eller på de 5 milj.kr. som nu av regeringen avsatts till fördelning via riksskatteverket, är inte till fyllest.

Utskottet vill mot denna bakgrund tillstyrka de motioner som väckts av vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet de gröna. Utskottet anser att regeringen bör ges till känna att en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utvärdera och följa skattereformens effekter bör tillsättas. Motion Sk81 (vpk) yrkandena 53 och 55 samt Sk393 (vpk) yrkande 2 bör därför tillstyrkas av skatteutskottet.

11. Fördelningspolitisk analys

Carl Frick (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Fördelningspolitisk analys* börjar med "Utskottet vill" och slutar med "därför avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att ett av skattesystemets syften är att skapa en god och rättvis fördelning av resurserna i samhället. Utskottet anser att skattereformen enligt propositionen alltför mycket gynnar de redan högst avlönade och dessutom släpper ut en omotiverat stor köpkraftshöjning som framför allt gynnar de högavlönade grupperna.

Höginkomstprofilen i reformen märks tydligt i de tabeller i propositionen där en uppdelning av hushållen efter deciler har gjorts (9.11, 9.12, 9.17 och 9.18). Medan den disponibla inkomsten stiger med 1—2 % i de lägsta decilerna, är ökningen 3—5 % i de högsta decilerna. I kronor räknat blir skillnaden givetvis ännu större.

Endast i de två högsta percentilerna redovisas förluster för höginkomsttagare. Vi tror dock att detta i hög grad kan vara en skrivbordsprodukt eftersom personer med sådana inkomster i allmänhet har goda möjligheter att anpassa sitt beteende till det nya skattesystemet och därigenom undvika förluster.

Utskottet anser det av miljöpartiet de gröna framlagda skatteförslaget mer rättvist ur fördelningssynpunkt. Detta förslag innebär 1 000—2 000 kr. i lägre inkomstskatt för inkomsttagare under 100 000 kr. jämfört med regeringens förslag. Vid 150 000 kr. i beskattningsbar inkomst blir skatten ungefär densamma medan den blir drygt 2 000 kr. högre vid 200 000 kr. och 10 000 kr. högre vid 300 000 kr. i beskattningsbar inkomst. Utskottet tillstyrker därför detta förslag ur fördelningssynpunkt.

Utskottet anser att en fortsatt fördelningsspolitisk utvärdering av reformen är angelägen. Detta är ett naturligt uppdrag för bl.a. statistiska centralbyrån. Regeringen har vidare i budgetpropositionen föreslagit att skattereformen skall utvärderas. Under riksskatteverkets anslag för budgetåret 1990/91 har 5 milj. kr. avsatts för detta ändamål. Utskottet finner därutöver att det kunde vara värdefullt att en särskild parlamentarisk kommitté får utvärdera skattereformen från fördelningssynpunkt. Motionerna Sk96 (c) yrkande 43, Sk81 (vpk) yrkandena 53 och 55 samt motionerna Sk434 (c) yrkande 1 och Sk393 (vpk) yrkande 2 bör därför tillstyrkas.

12. Beskattning av arbete och kapital, real beskattning

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Beskattning av inkomst och kapital, real beskattning* börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkandena 16 och 24" bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag att kapitalbeskattningen även i fortsättningen skall vara nominell innebär att systemets hållfasthet i ett samhällsekonomiskt perspektiv är beroende av att inflationen kan hållas nere. Redan vid historiskt sett måttlig inflationstakt och relativt normal nominell räntenivå uteblir den reala förräntningen av placeringen. Enligt utskottets mening kan den föreslagna räntesatsen på 30 % av avkastningen på kapital godtas endast om den kombineras med en inflationsbekämpande politik. I annat fall måste skattesatsen justeras ned.

Det förefaller enligt utskottet orimligt att kapitalvinster skall behandlas på samma sätt som kapitalinkomster. Kapitalvinster uppkommer oftast efter en längre tidsperiod och under risk. Enligt utskottets mening bör kapitalvinsten, oavsett tillgångens art, beräknas utifrån en indexuppräkningsvärde. Därmed undviks att vinster som inte motsvaras av någon real vinst beskattas. Propositionens förslag kan vid hög inflation leda till att till och med reala förluster beskattas. Utskottet avvisar en sådan princip.

Med den av utskottet förordade ordningen finns det inte anledning att tillsätta någon parlamentarisk utredning för att överväga frågan om en generell real beskattning. Motion Sk81 yrkandena 16 och 24 bör därför avstyrkas av skatteutskottet.

13. Beskattning av arbete och kapital, real beskattning

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Beskattning av arbete och kapital, real beskattning* börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkandena 16 och 24" bort ha följande lydelse:

En nominell beskattning av avkastningen på kapital på 30 % kan vara relativt hård om avkastningen är låg och inflationen hög. Utskottet anser därför att effekterna av den enhetliga kapitalbeskattningen på bank- och pensionssparande måste följas noga. Problemet är dock generellt och skulle, som framhålls i motion Sk81, kunna lösas genom en real kapitalbeskattning. I vart fall bör kollektiva pensionsfonder beskattas endast för den reala avkastningen.

Som utskottet ser det skulle en real beskattning innebära en möjlighet att öka skatteuttaget på kapital och i företagssektorn. Det finns även andra skäl att införa real beskattning av kapital. Den nominella beskattningen kan verka pådrivande på inflationen. Vid hög inflation i ett nominellt system stiger avkastningskraven på kapitalet, vilket driver upp räntenivån. Det innebär i sin tur att investeringarna motverkas, vilket på sikt leder till sänkt produktivitet och lägre levnadsstandard.

Det finns mot denna bakgrund anledning att, såsom framhålls i motion Sk81, på nytt utreda frågan om en real kapital- och företagsbeskattning. Detta bör ske genom en parlamentarisk utredning. Vad utskottet anfört med anledning av motion Sk81 yrkande 16 och 24 bör skatteutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

14. Skatt på inkomst av kapital

Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Ivar Franzén (c), Lars-Ove Hagberg (vpk) och Carl Frick (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Skatt på inkomst av kapital* börjar med "I likhet" och slutar med "stor uppmärksamhet" bort utgå.

15. Särskilda sparstimulanser

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Särskilda sparstimulanser* börjar med "Finansutskottet har" och slutar med "yrkande 8 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Motionärerna föreslår också att löntagarfonderna avskaffas och att tillgångarna används som sparstimulans för att göra en majoritet av den vuxna befolkningen till aktiesparare, att statliga företag försäljs, att reavinstbeskattningen av aktier förenklas och lindras, att dubbelbeskattningen av aktieutdelningar avskaffas, att taxeringsvärdets genomslag vid arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen minskas, att omsättningskatten på aktier avskaffas samt att anställdas andel-i-vinstsystem premieras och utvidgas.

När åtgärder av detta slag kombineras med en generell politik med sänkta marginalskatter och en förmånlig bostads- och pensionssparandebeskattning skapas förutsättningar för en rejäl ökning av hushållssparandet. Detta är som finansutskottet ser det angeläget med hänsyn till att ytterligare åtgärder måste vidtas för att främja det alltför låga hushållssparandet. Därmed möjliggörs också fortsatta sänkningar av skattetrycket. Utskottet anser således att motion Sk59 (m) yrkande 8 bör bifallas och att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionen anfört om särskilda sparstimulanser.

16. Grundavdrag och sparavdrag

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Grundavdrag och sparavdrag* börjar med "Finansutskottet tillstyrker" och slutar med "yrkande 22" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i princip i propositionens förslag att något grundavdrag inte skall medges från inkomst av kapital. För att undvika att mycket små belopp leder till taxering och debitering av skatt bör emellertid, i enlighet med förslag i motion Sk59 (m), ett särskilt grundavdrag på 1 000 kr. även fortsättningsvis medges. Detta grundavdrag bör samordnas med det allmänna grundavdraget så att den totala summan inte överstiger det senare.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet tillstyrker motion Sk59 (m) yrkande 24 samt avstyrker propositionen i motsvarande del.

17. Grundavdrag och sparavdrag

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Grundavdrag och sparavdrag* börjar med "Finansutskottet får" och slutar med "yrkande 4 avslås" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion Sk96 (c) är stimulanser av det privata sparandet mycket angelägna. För småsparare med låga eller normala inkomster är sparavdraget därvid av särskild betydelse. De som i dag har låg marginalskatt riskerar nämligen att få höjd skatt på sitt sparande, eftersom de inte får någon större nytta av att skatten på kapitalav-

kastningar sänks till 30 %. Ett sparavdrag bör därför enligt utskottets mening även i fortsättningen finnas kvar i skattesystemet. Den i motionen föreslagna nivån på 1 000 kr. ter sig därvid lämplig.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet tillstyrker motionerna Sk96 (c) yrkande 23 och Sk56 (c) yrkande 4 samt avstyrker propositionen i denna del.

18. Grundavdrag och sparavdrag

Carl Frick (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Grundavdrag och sparavdrag* börjar med "Finansutskottet får" och slutar med "yrkande 22" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det fel att helt ta bort grundavdrag och sparavdrag inom inkomstslaget kapital. För denna synpunkt talar också det faktum att ett stort antal nya inkomsttagare, främst barn med små kapitalinkomster, blir deklarationsskyldiga om propositionens förslag godtas.

I likhet med vad som förordas i motion Sk96 (mp) föreslår utskottet att det införs ett grundavdrag på högst 500 kr. inom inkomstslaget kapital. Detta grundavdrag skall få utnyttjas endast om det föreligger ett överskott i kapitalinkomsterna. Vidare bör i enlighet med motionens förslag ett sparavdrag få göras med 30 % av den del av kapitalinkomsterna som understiger 6 000 kr.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet avstyrker propositionens förslag i denna del samt tillstyrker motion Sk74 (mp) yrkandena 22 och 23.

19. Allemanssparande

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Allemanssparande* börjar med "Enligt finansutskottets" och slutar med "yrkande 25" bort ha följande lydelse:

Enligt finansutskottets mening är det angeläget att stimulera till ett ökat hushållssparande. Särskilda skattefavörer bör riktas till långsiktigt bundet sparande inför ålderdomen, till och i egen bostad samt i form av riskvilligt kapital. Dock anser utskottet att allemanssparandet har flera nackdelar som upplåningsform för staten. Upplåningens omfattning bestäms inte av riksgäldskontoret och inlåningen är i princip a vista. När det offentliga sparandet visar ett stort överskott och de icke-finansiella företagen har ett negativt sparande till följd av ökade investeringar, bör det skattegynnade sparandet i stället styras till näringslivet. Enligt utskottets mening bör alltså allemanssparandet avvecklas som statlig upplåningsform.

20. Allemanssparande

1989/90:FiU6y

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Allemanssparande* börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

För att främja riskkapitalbildningen i småföretag bör särskilda allemansfonder inrättas, vilka i enlighet med centerns förslag ges möjlighet att utan nuvarande begränsningar placera sina tillgångar i icke börsnoterade företag. Utskottet delar motionärernas bedömning att detta ändamål är så angeläget att sparformen bör ha en lägre skattesats än vanligt allemansfondersparande. För en sådan lösning talar också den omständigheten att placeringar av detta slag innebär en högre risk för den enskilde spararen än vanliga allemansfonder. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Sk96 yrkande 24 och Sk406 yrkande 3.

21. Allemanssparande

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Allemanssparande* börjar med "Enligt finansutskottets" och slutar med "yrkande 25" bort ha följande lydelse:

Enligt finansutskottets mening ligger det ett stort värde i att beskattningen av kapitalinkomster utformas enhetligt och likformigt. Avkastningen från allemans- och pensionssparandet föreslås i propositionen bli beskattat med avsevärt lägre skattesatser än de 30 % som föreslås gälla för vanligt banksparande. Även för aktiesparande föreslås en rad undantag från huvudregeln. Såsom vänsterpartiet kommunisterna påpekar i motion Sk81 kommer avsaknaden av en enhetlig skattesats att öppna väg för skatteplanering och leda till att nuvarande orättvisor består. I likhet med vänsterpartiet kommunisterna föreslår utskottet därför att alla typer av kapitalavkastning, med undantag för reavinstbeskattning av permanentbostäder, beskattas på ett enhetligt sätt med en statlig inkomstskatt på 30 %.

Vad utskottet här anför innebär att utskottet avstyrker propositionens förslag i denna del samt tillstyrker motion Sk81 yrkande 19.

22. Allemanssparande

Carl Frick (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Allemanssparande* börjar med "Enligt finansutskottets" och slutar med "yrkande 25" bort ha följande lydelse:

I likhet med miljöpartiet de gröna anser utskottet att det är fel att premiera vissa sparformer med en särskilt förmånlig beskattning. I stället bör allt sparande i liten omfattning ges en särskild stimulans genom det grundavdrag och det sparavdrag som utskottet tillstyrkt i annat sammanhang. Ränta på allemanssparande och ungdomsbosparande bör därför beskattas som andra kapitalinkomster med 30 %.

Vad utskottet här anfört innehär att utskottet avstyrker propositionens förslag i denna del samt tillstyrker motion Sk74 (mp) yrkande 25.

1989/90:FiU6y

23. Personliga investeringskonton

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Personliga investeringskonton* börjar med "När finansutskottet" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Som utskottet framhållit i det föregående bör långsiktigt bundet sparande premieras. De i motionerna Sk96 (c) och Sk354 (fp) framförda förslagen är emellertid behäftade med vissa svagheter.

Enligt utskottets mening bör utformningen i första hand sökas i anslutning till reglerna för pensionssparande i försäkringsbolag. Utöver vanligt försäkrings-sparande borde det bli möjligt att spara bundet i bank på särskilda pensionskonton. Bankerna har goda förutsättningar att marknadsföra sparformen till en bred allmänhet genom sina väl förgrenade kontorsnät. Sparformen skulle också uppmuntra och förstärka en god bank—kund-relation, vilket utskottet ser som angeläget.

Pensionskontona bör vara spärrade för uttag intill dess vederbörande fyllt 55 år. Därefter bör uttag få göras med högst en tiondel av det inestående beloppet. Avsättning till pensionskonto bör vara avdragsgill mot att skattskyldighet inträder då beloppen tas ut. Även i övrigt bör reglerna samordnas med vad som gäller för pensionssparande i försäkringsbolag.

24. Personliga investeringskonton

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Personliga investeringskonton* börjar med "När finansutskottet" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i motion Sk96 (c) kommer ett system med personliga investeringskonton att aktivt bidra till att öka enskilt sparande i bank. Det kommer också att öka intresset för att starta eget företag samt att äga sin bostad.

Personliga investeringskonton ersätter till viss del det institutionaliserade pensionssparandet men utgör samtidigt ett viktigt komplement till detta.

Systemet skulle också kunna bidra till en sundare aktiemarknad med fler aktörer och en större andel aktier ägda av enskilda och färre via institutioner. Tillgångarna på det personliga investeringskontot skall inte gå att belåna. Detta tillsammans med långsiktigheten i sparandet minskar risken för skattearbitrage.

Utskottet ställer sig därmed bakom förslaget i motion Sk96 (c). Det bör ankomma på regeringen att verkställa den ytterligare utredning som kan krävas och snarast återkomma till riksdagen med ett konkret förslag om införande av personliga investeringskonton från den 1

januari 1991. Ett sådant förslag bör också innefatta ett förslag till finansiering av de statsfinansiella kostnader som uppkommer på kort sikt. Vad finansutskottet här anfört med anledning av motion Sk96 (c) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

25. Utvärdering av effekterna av enhetlig beskattning av kapitalinkomster

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Utvärdering av effekterna av enhetlig beskattning av kapitalinkomster* börjar med "Såsom framgår" och slutar med "yrkande 23" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar vänsterpartiet kommunisternas bedömning att det är angeläget att noga bevaka vilken effekt den enhetliga kapitalbeskattningen har på bank- och pensionssparandet. I tider av hög inflation kan en kapitalbeskattning på 30 % vara en tämligen hård beskattning för kapital med låg avkastning. Man måste därför vara beredd att om så erfordras göra nödvändiga justeringar av beskattningen.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet bifaller motion Sk81 (vpk) yrkande 23.

26. Pensions- och försäkringssparandet

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Pensions- och försäkringssparandet* börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 42" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den föreslagna beskattningen av det långsiktigt bundna pensionssparandet kommer att leda till en minskning av detta sparande. Detta är beklagligt från samhällsekonomisk synpunkt. Det leder också till att pensionsutbetalningarna blir lägre eller att premierna blir högre. Det är utskottets uppfattning att förslaget om beskattning av pensionssparandet bör avslås. Av samma skäl bör den föreslagna löneskatten avslås av riksdagen liksom den särskilda skatten för premier avseende försäkringssparande i utländskt försäkringsföretag.

Utskottet tillstyrker därmed motion Sk59 yrkandena 40, 41 och 42 samt SK402 yrkande 5 och avstyrker motion Sk81 yrkande 20.

27. Pensions- och försäkringssparandet

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Pensions- och försäkringssparandet* börjar med "Utskottet vill" och slutar med "övrigt pensionssparande" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör beskattningen göras mer likformig. Alla typer av kapitalavkastning bör därför beskattas efter en enhetlig skattesats om 30%.

En kapitalbeskattning på 30% kan emellertid vid hög inflation visa sig vara en tämligen hård beskattning. Utskottet anser därför i likhet med vad som anförs i motion Sk81 att effekterna av den enhetliga kapitalbeskattningen måste följas noga, i vart fall vad gäller effekterna på bank- och pensionssparande. Problemet med nominell beskattning vid hög inflation skulle kunnat lösas genom en realbeskattning. Utskottet anser därför att det finns skäl att pröva frågan om en realbeskattning av kollektiva pensionsfonder.

Utskottet tillstyrker med det anförda motion Sk81 yrkande 20 och avstyrker propositionens förslag i motsvarande del.

28. Kommunal fastighetsskatt

Lars-Ove Hagberg (vpk) och Carl Frick (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Kommunal fastighetsskatt* börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill instämma i de regionalpolitiska strävanden som motionärerna ger uttryck för. Utvecklingen drabbar inte bara skärgårdskommuner utan även storstadskommunerna. Det är kommunerna som har kostnaderna för infrastruktur och ansvaret för markanvändningen. Det finns ingen anledning att staten tar ut fastighetsskatt. Fastighetsskatten på alla slags fastigheter bör i stället tillföras kommunen.

Utskottet vill också peka på att fastighetsskatten inte skall grundas på taxeringsvärde utan på ett bo- eller bruksvärde. Detta överensstämmer med synpunkter från boendekostnadsutredningen och bostadsorganisationerna. Det löser också ett problem för de hårt trängda skärgårdsborna.

Motion Sk352 (vpk) yrkande 2 bör därför bifallas och riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionen anfört om fastighetsskatten och om kommunernas beskattningsrätt i detta avseende.

29. Kommunal beskattning av juridiska personer

Lars-Ove Hagberg (vpk) och Carl Frick (mp) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Kommunal beskattning av juridiska personer* börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 22" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att kommunerna tidigare ägde rätt att beskatta juridiska personer. Den kompensation som utgått för den slojade beskattningsrätten har haft särskilt stor betydelse för storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Storstäderna genererar en stor del av hela landets ekonomiska tillväxt. Men storstäderna har också stora kostnader för de miljöproblem som industrierna förorsakar. Dessutom har storstäderna sociala merkostnader och kostnader för kollektivtrafik.

Detta talar enligt utskottet för att företagen skall betala skatt i de primärkommuner där man har verksamhet. Dessa kommunalskatter

skall ersätta kommunerna för de kostnader man får på grund av företagets läge och verksamhet och att de anställda utnyttjar de kommunala resurserna. Den kommunala beskattningsrätten skall därför också vara knuten till verksamhetens placering — inte till huvudkontorets.

Motion Sk352 (vpk) yrkande 1 och Sk392 (mp) yrkande 22 bör således bifallas av riksdagen. Skatteutskottet bör uttala att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionerna anfört om kommunernas beskattningsrätt vad gäller juridiska personer.

30. Konsekvenser för stat och kommun

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Konsekvenser för stat och kommun* börjar med "Finansutskottet har" och slutar med "(1989/90:FiU29)" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet konstaterar att den ekonomiska situationen för kommuner och landsting är utomordentligt bekymmersam. Ytterligare resurser måste tillföras kommunsektorn för att inte krisen inom vård, omsorg, skola, kultur och nödvändig service skall förvärras.

Skatteomläggningen kommer att tillföra kommunerna stora resurser genom en vidgad bas för den kommunala beskattningen samt genom momsavdrag. Utskottet anser att kommunsektorn i den nu rådande situationen bör få behålla detta utrymme. Den s.k. avräkningskatt som föreslås i kompletteringspropositionen bör därför inte införas.

Problemen är dock så allvarliga att redan under 1990 bör ett ekonomiskt stödpaket omfattande 5 miljarder kr. tillföras kommunerna. Under 1980-talet har staten exporterat en stor del av sitt budgetunderskott till kommunerna. Det är tid att betala igen detta.

Finansutskottet återkommer till frågan om avräkningskatten i anslutning till utskottets behandling av övriga kommunalekonomiska frågor (1989/90:FiU29).

31. Budgetmässig behandling av intäkt från avskattning

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att den del av finansutskottets yttrande som i avsnittet *Budgetmässig behandling av intäkt från avskattning* börjar med "De framlagda" och slutar med "skattereformens finansiering" bort ha följande lydelse:

I kompletteringspropositionen föreslås att de inkomster som inflyter som en följd av avskattningen av företagets reserver enligt skatteomläggningen skall redovisas över en inkomsttitel på statsbudgeten men direkt därifrån överförs till riksgäldskontoret för att avräknas mot statsskulden. Innebörden härav är att inkomsterna inte skall påverka budgetsaldot. Detta är enligt utskottets mening inte ett korrekt sätt att redovisa statsinkomster även om de är av engångskaraktär. I princip

bör samtliga inkomster redovisas över statsbudgeten. Utskottet avvisar med det anförda den ordning som förordas i proposition 110 och i kompletteringspropositionen.

Enligt utskottets uppfattning bör avskattningen genomföras under normalt fem år på det sätt som föreslogs av företagsskatteutredningen. För beskattningsåret 1991 uppkommer därmed skattebetalningar på 8 miljarder kronor.

Särskilt yttrande

Beskattning av inkomst av kapital

Anne Wibble och Ingela Mårtensson (båda fp) anför:

Vi delar den uppfattning som framförs i folkpartiets partimotion Sk89 att önskemålet att stimulera det privata sparandet motiverar att förslagen i propositionen kompletteras med förslag om sänkt förmögenhets-skatt m.m. De konkreta yrkandena ligger emellertid utanför utskottets beredningsområde.

Vi vill också erinra om de förslag vi i annat sammanhang framfört om avveckling av löntagarfonderna, utförsäljning av statliga företag m.fl. sparstimulerande åtgärder.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	2
Motionerna	2
Utskottet	3
Avgränsning av yttrandet	3
Utformning av skattesystemet	3
Förslagets samhällsekonomiska effekter	5
Förslagets kostnader och finansiering	7
Fördelningsspolitisk analys	14
Beskattning av arbete och kapital, real beskattning	16
Skatt på inkomst av kapital	17
Särskilda sparstimulanser	17
Grundavdrag och sparavdrag	17
Allemanssparande	18
Personliga investeringskonton	19
Utvärdering av effekterna av enhetlig beskattning av kapitalinkomster	20
Pensions- och försäkringssparandet	21
Kommunal beskattningsrätt	23
Kommunal fastighetsskatt	23
Kommunal beskattning av juridiska personer	23
Konsekvenser för stat och kommun	24
Budgetmässig behandling av intäkt från avskattning	24
Avvikande meningar	
1. Förslagets samhällsekonomiska effekter (m)	25
2. Förslagets samhällsekonomiska effekter (c)	27
3. Förslagets samhällsekonomiska effekter (mp)	29
4. Förslagets samhällsekonomiska effekter samt förslagets kostnader och finansiering (vpk)	31
5. Förslagets kostnader och finansiering (m)	32
6. Förslagets kostnader och finansiering (c)	33
7. Förslagets kostnader och finansiering (mp)	35
8. Fördelningsspolitisk analys (m)	35
9. Fördelningsspolitisk analys (c)	36
10. Fördelningsspolitisk analys (vpk)	37
11. Fördelningsspolitisk analys (mp)	38
12. Beskattning av arbete och kapital, real beskattning (m)	39
13. Beskattning av arbete och kapital, real beskattning (vp)	40
14. Skatt på inkomst av kapital (m, c, vp, mp)	40
15. Särskilda sparstimulanser (m)	40
16. Grundavdrag och sparavdrag (m)	41
17. Grundavdrag och sparavdrag (c)	41
18. Grundavdrag och sparavdrag (mp)	42
19. Allemanssparande (m)	42
20. Allemanssparande (c)	43

21. Allemanssparande (vpk)	43
22. Allemanssparande (mp)	43
23. Personliga investeringskonton (m)	44
24. Personliga investeringskonton (c)	44
25. Utvärdering av effekterna av enhetlig beskattning av kapitalinkomster (vpk)	45
26. Pensions- och försäkringssparandet (m)	45
27. Pensions- och försäkringssparandet (vpk)	45
28. Kommunal fastighetsskatt (vpk, mp)	46
29. Kommunal beskattning av juridiska personer (vpk, mp)	46
30. Konsekvenser för stat och kommun (vpk)	47
31. Budgetmässig behandling av intäkt från avskattning (m)	47
Särskilt yttrande	
Beskattning av inkomst av kapital (fp)	48